

**PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUG GEOLOGICZNYCH
„KIELKART”
25-113 Kielce ul. Starowapiennikowa 6**

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY BEJSCE**

Lipiec 2004

Zespół autorów:

dr Bronisław Kwapisz
mgr inż. Tomasz Niedzielski

Spis treści:

1. Wprowadzenie.....	5
1.1. Przesłanki ogólne.....	5
1.2. Podstawy prawne.....	5
1.3. Cele i zakres „Programu”	6
1.4. Funkcje „Programu”	7
1.5. Metoda opracowania.....	7
2. Ocena aktualnego stanu środowiska.....	8
2.1. Podstawowe dane o gminie Bejsce.....	8
2.1.1. Położenie i podział administracyjny.....	8
2.1.2. Demografia.....	8
2.1.3. Sytuacja gospodarcza.....	9
2.1.4. Komunikacja.....	9
2.2. Zasoby środowiska przyrodniczego	10
2.2.1. Rzeźba terenu.....	10
2.2.2. Klimat	10
2.2.3. Zasoby i jakość wód.....	11
2.2.3.1. Budowa geologiczna i wody podziemne.....	11
2.2.3.2. Wody powierzchniowe.....	12
2.2.4. Gospodarka wodno – ściekowa.....	13
2.2.5. Gleby.....	14
2.2.6. Surowce mineralne.....	15
2.2.7. Powietrze.....	15
2.2.8. Zasoby przyrody.....	16
2.2.9. Zasoby krajobrazowe.....	17
Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie ochrony przyrody.....	18
2.2.10. Zasoby środowiska kulturowego.....	18
2.2.11. Edukacja ekologiczna.....	19
2.2.9.1. Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie edukacji ekologicznej.....	19
3. Zagrożenia środowiska.....	20
3.1. Hałas.....	20
3.1.1. Główne problemy wynikające z analizy stanu.....	21
3.2. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	21
3.2.1. Główne problemy związane z diagnozy zagrożenia promieniowaniem.....	21
3.3. Odpady.....	22
3.3.1. Odpady komunalne.....	22
3.3.2. Odpady przemysłowe.....	22
3.3.3. Odpady niebezpieczne.....	23
3.3.4. Najważniejsze problemy w dziedzinie gospodarki odpadami.....	23
3.4. Poważne awarie przemysłowe.....	23

3.4.1. Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie poważnych awarii przemysłowych.....	24
4. Zarządzanie środowiskiem.....	24
5. Ocena realizacji zadań.....	26
5.1. Gospodarka Wodna.....	26
5.2. Gospodarka odpadami.....	26
5.3. Leśnictwo	26
5.4. Edukacja ekologiczna.....	26
6. Priorytety ekologiczne.....	27
7. Strategia działań.....	30
7.1. Zasoby przyrodnicze.....	31
7.2. Surowce mineralne.....	33
7.3. Gospodarka wodna.....	34
7.3.1. Zarządzanie zasobami wodnymi.....	36
7.3.2. Ochrona wód powierzchniowych.....	36
7.3.3. Ochrona wód podziemnych.....	37
7.3.4. Ochrona przed powodzią.....	37
7.4. Gospodarka odpadami.....	38
7.5. Ochrona powietrza.....	39
7.6. Jakość i podstawowe zagrożenia gleb.....	41
7.7. Lasy.....	42
7.8. Hałas i pola elektromagnetyczne.....	43
7.9. Awarie przemysłowe.....	44
7.10. Edukacja ekologiczna.....	46
8. Sposoby finansowania realizacji zamierzonych celów.....	49
8.1. Instrumenty prawno – ekonomiczne.....	49
8.1.1. Instrumenty prawne.....	49
8.1.2. Instrumenty ekonomiczne.....	51
8.1.2.1. Podstawowe opłaty ekologiczne stosowane w Polsce.....	52
8.1.2.2. Kary ekologiczne.....	53
8.1.2.3. Zwolnienia, ulgi i zróżnicowania podatkowe.....	54
8.1.2.4. Pozostałe instrumenty finansowe.....	54
8.2. Instytucje finansowe.....	56
8.2.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.....	56
8.2.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach	57
8.2.3. Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.....	57
8.2.4. Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.....	58
8.2.5. Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.....	58
8.2.6. Fundusz Leśny.....	59
8.3. Fundacje.....	59
8.3.1. Ekofundusz.....	59
8.3.2. Fundusze po akcesji	60

8.3.2.1. Fundusze strukturalne.....	60
8.3.2.2. Fundusz Spójności.....	62
8.4. Kalkulacja kosztów wdrażania „PROGRAMU”.....	64
9. Monitoring realizacji programu ochrony środowiska.....	66
10. Spis tabel.....	68
11. Literatura.....	68

1. Wprowadzenie

1.1. Przesłanki ogólne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1977 r. stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju oraz wskazuje, iż ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, które poprzez swoją politykę powinny zapewnić nie tylko bezpieczeństwo ekologiczne, ale i dostęp do zasobów nie uszczuplonych współczesnym i przyszłym pokoleniom. Takimi władzami są województwo, powiaty i gminy.

Ustawa o samorządzie gminnym stanowi, że gmina wykonuje zadania publiczne z zakresu ochrony przyrody i środowiska, leśnictwa, gospodarki wodnej, rybactwa śródlądowego i zapobiegania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Polskie przepisy z zakresu ochrony środowiska przewidują tworzenie kilku różnych typów planów i programów redukcji emisji zanieczyszczeń. Do takich dokumentów można zaliczyć:

- Politykę ekologiczną państwa
- Programy ochrony środowiska
- Plany gospodarki odpadami

Przedstawiany „Program ochrony środowiska dla gminy Bejsce”, zwany dalej „Programem” jest pierwszym opracowaniem kompleksowo przedstawiającym politykę ekologiczną gminy, będącym aktualnym źródłem informacji o środowisku naturalnym, ale także spisem konkretnych zaleceń dla gminy od powiatu oraz spisem konkretnych zadań dla organów gminy, a także wszystkich korzystających ze środowiska. Ta poznawcza funkcja „Programu” jest jednocześnie jednym z głównych czynników zapewniających jego realizację.

1.2. Podstawy prawne

Główną rolę w procesie definiowania polityki ekologicznej pełnią zapisy następujących dokumentów:

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami). Jest ona podstawowym aktem prawnym i nakłada na zarząd gminy obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska, przy czym projekt programu winien być uzgodniony przez zarząd powiatu.
2. II Polityka Ekologiczna Państwa z 2001 r. określa na podstawie aktualnego stanu środowiska cele, priorytety i działania proekologiczne wraz ze środkami niezbędnymi do ich osiągnięcia.

3. Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 – 2010, który zawiera harmonogram zadań, wynikających z tej polityki oraz wskazówki i wytyczne do uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych.
4. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010. Zawiera aktualizację długotrwałej „II Polityki Ekologicznej Państwa”, w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działań określonych w VII Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010.
5. Narodowy Plan Rozwoju 2004 – 2006, określający strategię społeczno – gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej.
6. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE), która jest dokumentem identyfikującym główne cele edukacji środowiskowej.
7. Wytyczne Ministerstwa Środowiska sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym opublikowane w grudniu 2002. Program powinien określać wymagania odnoszące się do polityki ekologicznej Państwa a w szczególności:
 - Cele i priorytety ekologiczne
 - Rodzaj i harmonogram działań proekologicznych
 - Środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

1.3. Cele i zakres „Programu”

Głównym celem „Programu” jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności gminy dla rozwoju społeczno – gospodarczego, przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów przyrody i ich ochronie.

Program ochrony środowiska dla gminy Bejsce musi być spójny z kierunkami ekologicznej polityki Państwa, z regionalnymi kierunkami przyjętymi w „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” oraz zaleceniami dla gminy wyznaczonymi w „Programie ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego”

„Program” określa:

- aktualną sytuację ekologiczną w gminie
- ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy
- priorytetowe działania, zmierzające do ochrony środowiska
- harmonogram konkretnych zadań w zakresie ochrony przyrody i wzrostu świadomości ekologicznej

Szczególne rozwinięcie „Programu” stanowi plan gospodarki odpadami.

1.4. Funkcje „Programu”

Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla gminy Bejsce jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska w gminie, a w szczególności:

- przekazuje społeczeństwu, przedsiębiorcom, samorządowi informacje na temat zasobów środowiska przyrodniczego i zabytków kultury oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska
- omawia najważniejsze problemy, w tym zagrożenia ekologiczne, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie
- jest gwarantem wdrażania zrównoważonego rozwoju gminy
- określa sposoby współpracy administracji wszystkich szczebli oraz instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska w gminie
- ułatwia a niekiedy formalnie umożliwia występowanie o środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć
- ułatwia wydawanie decyzji określających sposób i zakres korzystania ze środowiska
- organizuje system informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzające do jego poprawy.

1.5. Metoda opracowania

Podstawowym źródłem danych na temat aktualnego stanu i zagrożeń środowiska przyrodniczego w gminie były raporty o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim (WIOŚ w Kielcach), opracowanie „Przyroda województwa świętokrzyskiego”, informacje uzyskane od samorządu lokalnego. Dokonano analizy nowo powstałych dokumentów:

- „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”
- „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”
- „Programu ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego”
- „Planu gospodarki odpadami powiatu kazimierskiego”

W trakcie opracowania „Programu”:

- wykonano rozpoznanie ankietowe, aby dotrzeć do samorządu gminy i podmiotów gospodarczych
- określono priorytetowe działania wynikające z w/w programów, uwzględniające potrzeby gminy Bejsce
- określono sposoby wdrażania i zasady monitoringu „Programu”

Niniejsze opracowanie składa się z następujących części:

- ogólnych danych o gminie i stanie środowiska na koniec 2003 r.
- analizy uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych
- celów polityki ekologicznej państwa, województwa świętokrzyskiego i powiatu kazimierskiego
- priorytetu działań w gminie Bejsce
- programu zadaniowego
- uwarunkowań realizacyjnych
- propozycji systemu wdrożeń i monitoringu programu
- załączników kartograficznych

2. Ocena aktualnego stanu środowiska

2.1. Podstawowe dane o gminie Bejsce

2.1.1. Położenie i podział administracyjny.

Gmina Bejsce jest najmniejszą pod względem powierzchni gminą powiatu kazimierskiego. Położona jest w południowej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje część Płaskowyżu Proszowickiego rozciętego doliną rzeki Nidzicy.

Gmina Bejsce zajmuje powierzchnię 5.774 ha. W skład gminy wchodzi 16 sołectw: Bejsce, Zbeltowice, Grodowice, Czyżowice, Królewice, Piotrkowice, Morawiany, Uściszowice, Morawianki, Kijany, Brończyce, Sędziszowice, Kaczkowice, Prokocice, Dobiesławice, Stojanowice. Centrum administracyjne gminy znajduje się w Bejscach. Tam również mieści się siedziba Urzędu Gminy.

Gmina Bejsce jest terenem typowo rolniczym z przewagą urodzajnych gleb – czarnoziemów. Użytki rolne zajmują około 74% powierzchni gminy. Warunki klimatyczno – glebowe sprzyjają rozwojowi produkcji roślinnej.

2.1.2. Demografia

Gminę Bejsce zamieszkuje 4528 osób, (stan na 31.12.2003 r.) co stanowi 11,8 % ludności powiatu kazimierskiego). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 7,9 osób/km². W gminie notuje się ujemny przyrost naturalny.

Tabela 2.1. Ludność gminy Bejsce w poszczególnych sołectwach
(stan na 31.12.2003 r.)

Nazwa sołectwa	Liczba ludności	Powierzchnia [ha]
Bejsce	834	1027,05
Brończyce	165	230,21
Czyżowice	350	405,28
Dobiesławice	264	289,81
Grodowice	260	376,90
Kaczkowice	250	322,02
Kijany	170	251,00
Królewice	355	469,74
Morawianki	232	349,69
Morawiany	298	428,81
Piotrkowice	317	251,99
Prokocive	174	211,40
Sędziszowice	295	399,92
Stojanowice	216	209,92
Uściszowice	193	212,84
Zbeltowice	155	309,16
Razem	4528	5745,75

2.1.3. Sytuacja gospodarcza

Na terenie gminy Bejsce (stan na 31.12.2003 r.) działało w sumie 78 podmiotów gospodarczych w większości w usługach i handlu. Na terenie gminy brak jest zakładów przemysłowych, co ma decydujący wpływ na stan ekologiczny gminy.

Gmina Bejsce jest gminą typowo rolniczą, na co wpływ mają bardzo dobre warunki glebowe. Użytki rolne zajmują powierzchnię około 5340 ha (ponad 90 % powierzchni gminy). Podstawowe uprawy to zboża, ziemniaki oraz buraki cukrowe.

2.1.4 Komunikacja

Gmina Bejsce położona jest w obrzeżu drogi krajowej nr 79 prowadzącej ruch w relacji Bytom – Kraków – Sandomierz. Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 769 relacji Koszyce – Jędrzejów.

Ponadto w gminie występują drogi powiatowe:

- 15818 Gościniec – Rachwałowice
- 15823 Dobiesławice - Piotrkowice
- 15825 Morawiany – Ławy
- 15826 Jakuszowice – Bejsce – Rogów
- 15828 Bejsce – Filipowice
- 15829 Charbinowice – Kolonia Królewice

- 15831 Królewice – Chwalibogowice
- 15832 Bejsce – Królewice – Rzemianowice
- 15853 Charbinowice – Dobiesławice

Podstawowy układ komunikacyjny Gminy stanowią drogi powiatowe i gminne koncentrycznie zbiegające się w Bejskach. Główne z nich to:

- Bejsce – Kazimierza Mała z podłączeniem do drogi nr 776
- Bejsce – Morawianki z podłączeniem do drogi nr 79
- Bejsce – Dobiesławice z połączeniem do drogi nr 768
- Bejsce – Grodowice
- Wsie położone po zachodniej stronie drogi nr 768 obsługiwane są pętlą gminnych Stojanowice – Kaczkowice – Sędziszowice .

W części wschodniej Gminy występuje układ dróg o kierunku północ – południe (Piotrkowice – Kijany – Rachwałowice) i o kierunku wschód – zachód (Kijany – Dobiesławice).

Ogólna długość dróg w gminie wynosi 145 km.

2.2. Zasoby środowiska przyrodniczego

2.2.1. Rzeźba terenu

Na terenie gminy Bejsce wzniesienia mają charakter zaokrąglonych garbów o przebiegu NE – SW, podobny przebieg ma usytuowana centralnie rozległa dolina Nidzicy. Występująca w części południowej węższa dolina Jawornika ma przebieg zbliżony do równoleżnikowego. Dno doliny Nidzicy, osiągające miejscami szerokość ponad 1 km, jest płaskie, o bardzo małym spadku podłużnym. Dolina Jawornika ma większy spadek podłużny rzędu 0,3 %. Ogólnie rzeźbę można scharakteryzować jako średnio falistą, o przeważających nachyleniach rzędu 4-10%. Fragmentami rzeźba jest bardziej urozmaicona, erozyjnie sfalowana z nachyleniami powyżej 13% (na krótkich odcinkach do 20%). Z drogami związane są często wyraźne wcięcia, czasami stromościenne (zjawisko typowe dla terenów lessowych). Na dużej części powierzchni pola są wydłużone zgodnie z nachyleniem terenu. Niekiedy oddzielone są wysokimi miedzami tworząc terasy uprawne.

2.2.2. Klimat

Obszar gminy Bejsce znajduje się w zasięgu umiarkowanie ciepłego piętra klimatycznego, którego granicami są izotermy 6 i 8° średniej rocznej temperatury. Większa część należy do subregionu wysoczyzn i wysokich teras. Najmniej korzystny

klimat posiadają dna dolin rzecznych, położonych w zasięgu inwersji temperatury i wilgotności powietrza. Zdecydowanie lepsze warunki klimatyczne posiadają wysoczyzny i skłony, szczególnie o wystawie południowej. Dzielnica rolniczo – klimatyczna częstochowsko – kielecka jest stosunkowo ciepła i niezbyt wilgotna. Długość zalegania pokrywy śnieżnej wynosi około 80 dni. Długość okresu wegetacyjnego 210 – 220 dni. Różnice związane są między innymi z ukształtowaniem terenu – najdłuższy jest w przypadku stoków o wystawie południowej, w partiach szczytowych wzniesień i na stokach północnych jest o 5 – 6 dni krótszy, podobnie w przypadku den dolinnych. Średnie opady roczne wynoszą około 540 mm (min. 410 mm, max 765 mm) z najwyższymi opadami w lipcu (87 mm), czerwcu (72 mm), i sierpniu (70 mm). Ogólnie rzecz biorąc warunki klimatyczne sprzyjają rozwojowi produkcji roślinnej. Do negatywnych cech obszaru należy zaliczyć położenie na głównym szlaku katastrofalnych burz gradowych.

2.2.3. Zasoby i jakość wód

Głównym przepisem prawa odnoszącym się do zagadnień gospodarki wodnej jest ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 roku, która reguluje gospodarowanie wodą w nawiązaniu do Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/EC, przyjętej przez Parlament Europejski w grudniu 2000 r. Przepisy te przewidują prowadzenie zintegrowanej gospodarki wodnej, realizowanej zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Zakładają też zlewniowe kształtowanie i ochronę zasobów wodnych. Osiągnięcie głównego celu, jakim jest zapewnienie ochrony wód ma być osiągnięte poprzez gospodarowanie zasobami wodnymi w obszarach hydrograficznych.

Stan ilościowy i jakościowy zasobów wodnych stanowi jeden z podstawowych mierników atrakcyjności inwestycyjnej gminy a także powiatu i województwa i będzie warunkował jego obecny i przyszły rozwój. Dlatego też za priorytetowe można uznać następujące problemy gospodarki wodnej:

- ochrona wód przed zanieczyszczeniem,
- zapewnienie wody do picia spełniającej wymagane standardy,
- przywrócenie jakości ekologicznej wodom powierzchniowym,
- prowadzenie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

2.2.3.1. Budowa geologiczna i wody podziemne

Obszar gminy charakteryzuje się małym zróżnicowaniem budowy geologicznej. Wśród utworów czwartorzędowych największą powierzchnie zajmują lessy, pokrywające garby i ich stoki. Gliny zwałowe zlodowacenia południowopolskiego występują w kilku

niewielkich płatach w pobliżu Bejsce i na zboczach dolin. Utwory piaszczyste tego wieku zajmują małe, izolowane fragmenty.

Dna dolin wyścielone są aluwiami, najczęściej pyłowymi, przy krawędzi doliny Nidzicy i u podnóża stromych zboczy występują też deluwia, często o charakterze gliniastym.

Pod utworami czwartorzędowymi występują ility krakowieckie z wkładkami mułowców i piaskowców. Pod nimi zalegają margle i margliste wapienie górnokredowe. Strop miocenu przebiega w przybliżeniu współkształtnie z powierzchnią terenu, obniżając się w rejonach dolin i podnosząc w obrębie garbów. Rzędne stropu ilastych utworów mioceńskich wynoszą w dolinie Nidzicy 160-180 m n.p.m., około 200 m n.p.m. w osi garbu na północ od Bejsce, około 180 m n.p.m. w dolinie Jawornika a w rejonie wzniesień w części południowej gminy do 240 m n.p.m. Miąższość utworów czwartorzędowych jest zróżnicowana wynosząc od 0 do 40-50 m. Miąższość ilastych utworów trzeciorzędowych rośnie w kierunku południowym

W części centralnej gminy, wzdłuż lewego brzegu doliny Nidzicy od Łubniówki przez Bejsce do Morawianek ility krakowieckie występują na powierzchni, drugim obszarem ich występowania jest rejon wsi Kijany (na prawym brzegu doliny Nidzicy). Oprócz tego ility krakowieckie odsłaniają się w kilku miejscach w głębokich wcięciach dolinnych (towarzyszą im często gliny zwałowe).

W podziale regionalnym zwykłych wód podziemnych Polski gmina mieści się w Regionie Nidziańskim. Użytkowane poziomy czwartorzędowe występują głównie w piaskach i żwirach w dolinach rzecznych i obniżeniach morfologicznych oraz lokalnie w osadach akumulacji lodowcowej i eolicznej. Prawie na całym obszarze zalegają one na niewodonośnych ilach trzeciorzędowych (ility krakowieckie – miocen). Wodonośne piaski i żwiry przykryte są lessami o miąższościach dochodzących niekiedy do 20 m. W większości są to pokrywy rzędu 3-5 m.

Na terenie gminy Bejsce znajdują się 2 ujęcia wód podziemnych w Kaczkowicach (2 studnie) i Stojanowicach. W tabeli 2.2 przedstawione podstawowe dane na temat ujęć wody.

Tabela 2.2. Wykaz ujęć wody na terenie gminy Bejsce.

Nr	Lokalizacja	Ujęty poziom wodonośny	Głębokość zwierciadła wody	Wydajność eksploatacyjna
1	Kaczkowice	czwartorzęd	18 m p.p.t.	8 m ³ /h
2	Kaczkowice	czwartorzęd	20 m p.p.t.	8 m ³ /h
3.	Stojanowice	źródło	185,5 m n.p.m.	6 m ³ /h

2.2.3.2. Wody powierzchniowe

Obszar gminy prawie w całości należy do zlewni Nidzicy, tylko północny fragment należy do zlewni Nidy.

Cieki występujące w gminie Bejsce to przede wszystkim rzeka Nidzica, stanowiąca lewy dopływ Wisły, o całkowitej długości 62,9 km, posiadająca zlewnię o powierzchni 708 km². W granicach gminy znajduje się ponad 7 km długości cieku.

Drugim co do wielkości ciekim w granicach gminy Bejsce jest dopływ Nidzicym – potok o nazwie Jawornik, uchodzący do niej w Piotrkowicach. Ponadto na terenie gminy występuje szereg małych cieków, zarówno w zlewni Nidzicy jak i Nidy.

Wody powierzchniowe obszaru gminy Bejsce w obecnym stanie jakości nie nadają się do wykorzystania ich zasobów do celów konsumpcyjnych.

W gminie jedyne czynne wysypisko śmieci w Bejskach – Łubinówcenie znajduje się na terenach zagrożonych powodzią i nie zagraża skażeniem sąsiedniego terenu

Zasoby powierzchniowe na terenie gminy uzupełniają zbiorniki wodne głównie stawy rybne w ilości 4 sztuk o łącznej powierzchni 4,35 ha zlokalizowane w następujących sołectwach : Bejsce, Dobiesławice, Morawianki, Uściszowice.

2.2.4. Gospodarka wodno – ściekowa

Tereny gminy Bejsce są obszarem deficytowym w wodę. Warstwę wodonośną stanowią utwory czwartorzędowe, zalegające na ilach krakowieckich.

Na terenie gminy, podobnie jak na obszarze całego powiatu wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę. Gmina Bejsce zaopatrywana jest z ujęcia wody w Kaczkowicach (2 studnie) oraz z ujęcia w Stojanowicach (źródło). Ogółem długość sieci wodociągowej wynosi 61,1 km a stopień zwodociągowania gminy 68,75%. Pobór wody wg pozwolenia wodno – prawnego wynosi 39,8 tyś. m³/rok Wykaz długości wodociągów wraz z ilością przyłączy w poszczególnych sołectwach podano w tabeli 2.3.

Tabela 2.3. Wykaz długości wodociągów wraz z ilością przyłączy w poszczególnych sołectwach

Ujęcia wody	Zasięg wodociągu	Długość wodociągu [km]	Ilość przyłączy [szt]	Rzeczywisty pobór wody [tyś.m ³ /rok]	Pobór wody wg pozwolenia [tyś.m ³ /rok]
Kaczkowice Stojanowice	Kaczkowice	5,2	54	4,3	78,1 52,6
	Stojanowice	3,5	33	2,3	
	Prokocice	2,8	31	1,5	
	Sędziszowice	5,1	30	3,6	
	Kijany	3,5	15	1,3	
	Brończyce	3,0	12	0,9	
	Dobiesławice	4,1	50	5,2	
	Bejsce	17,4	106	14,8	
	Morawiany	7,2	46	2,5	

	Morawianki	5,1	36	2,2	
	Zbeltowice	4,2	37	1,2	
	Ogółem	61,1	470	39,8	130,7

Jednym z najważniejszych problemów, mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego w gminie Bejsce, jest uporządkowanie gospodarki ściekowej. W chwili obecnej na terenie gminy brak jest oczyszczalni ścieków. Stopień skanalizowania gminy jest zerowy. Ścieki z terenu gminy są wywożone przez prywatnych przewoźników do oczyszczalni w Kazimierzy Wielkiej.

Usuwanie ścieków w warunkach wiejskich wymaga odmiennego podejścia niż w warunkach miejskich. Jest to związane ze strukturą osadniczą wsi oraz odmiennym sposobem korzystania z wody. Najlepszym rozwiązaniem przy rozproszonej zabudowie byłoby wykonanie kanalizacji przyzagrodowych, lokalnej z indywidualnymi oczyszczalniami ścieków.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie gospodarki wodnej

- zły stan jakościowy wód powierzchniowych – w gminie Bejsce żadna z badanych rzek nie posiadała I klasy czystości, wody są pozaklasowe
- występowanie obszarów bezwodnych i związana z tym konieczność przerzutów wody – obszary bezwodne lub o bardzo niskiej wodonośności występuje na obszarze całej gminy
- silna dysproporcja pomiędzy siecią kanalizacyjną a wodociągową – brak kanalizacji w sąsiedztwie głównych rzek stwarza barierę środowiskową i ogranicza rozwój gminy
- brak dostatecznej retencji zbiornikowej

2.2.5. Gleby

Gmina Bejsce, podobnie jak cały powiat kazimierski charakteryzuje się bardzo wysoką jakością gleb, nie tylko w skali województwa ale i kraju. Na terenie gminy występują następujące rodzaje gleb:

- brunatne – przeważające w regionie, powstałe na lessach, glinach i piaskach gliniastych
- czarnoziemny – powstałe głównie na lessach i piaskach słabo gliniastych, posiadają głęboki poziom próchniczny
- mady, gleby glejowe, gleby mułowo-torfowe - występujące głównie w dnach dolin

Znaczne obszary gminy zajmują gleby o najwyższej klasie bonitacji. Są to grunty klasy I – III, które nie powinny być przeznaczane na cele nierolnicze.

Pod wpływem czynników naturalnych antropogenicznych zachodzi pogorszenie właściwości użytkowych gleby. Czynnikiem antropogenicznym powodującym niszczenie gleb jest niewłaściwe użytkowanie gruntów lub niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin i nawozów sztucznych.

Największym zagrożeniem gleb w gminie, podobnie jak i w całym powiecie, jest erozja wodna, na którą narażone są grunty rolne położone na dużych spadkach terenu. Grunty położone na spadkach w przedziale 6° – 10° są narażone na erozję intensywną, silną i bardzo silną. W tabeli 2.4. przedstawiono udział gruntów stokowych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie Bejsce.

Tabela 2.4. Udział gruntów stokowych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie Bejsce.

% procentowy udział gruntów położonych w poszczególnych przedziałach spadków terenu w ogólnej powierzchni użytków rolnych				
0°-3°	3°-6°	6°-10°	10°-15°	$>15^{\circ}$
40	33	23	3	1

Źródło: PPOS

Główne zagrożenia i problemy ochrony gleb

- zakwaszenie gleb – zmniejsza się wykorzystanie przez rośliny składników pokarmowych i w efekcie znacząco obniża się przydatność rolniczą gruntów
- zagrożenie gleb procesami erozji wodnej, szczególnie na terenach położonych na stokach o spadkach powyżej 9° , użytkowanych jako grunty orne

2.2.6. Surowce mineralne

Na terenie gminy Bejsce brak jest udokumentowanych złóż surowców mineralnych. Obecnie żadne surowce nie są eksploatowane, nie licząc doraźnego wydobycia na potrzeby lokalne.

2.2.7. Powietrze

Podstawowym aktem prawnym w dziedzinie ochrony powietrza w UE jest Dyrektywa Ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu 96/62/We. Określa ona ramy prawne oraz ujednolicone metody i kryteria oceny jakości powietrza i jest uzupełniona licznymi pochodnymi aktami prawnymi.

Polskie prawodawstwo uwzględnia niemal w całości wymagania prawa europejskiego. Zgodnie z nim przez ochronę powietrza rozumiemy zapobieganie powstawania zanieczyszczeń, ograniczenie lub eliminowanie wprowadzonych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu, względnie utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Gmina Bejsce podobnie jak cały powiat kazimierski posiada jedną z najniższych emisji pyłów i gazów w regionie. Wg danych z PPOŚ w powiecie kazimierskim, w roku 2002, wyemitowano 24 Mg pyłów ogółem, oraz 27210 Mg zanieczyszczeń gazowych, co stawia powiat kazimierski na drugim miejscu pod względem czystości powietrza w województwie świętokrzyskim.

Dużą rolę w kształtowaniu lokalnego poziomu zanieczyszczeń powietrza ma także niska emisja, która pochodzi głównie ze spalania węgla w lokalnych kotłowniach i paleniskach indywidualnych.

Na stan czystości powietrza w gminie oprócz źródeł lokalnych, mają również duży wpływ zanieczyszczenia pyłowe i gazowe pochodzące z dużych ośrodków przemysłowych (głównie z aglomeracji krakowskiej i śląskiej).

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie ochrony powietrza

- wykorzystywanie węgla jako głównego źródła energii w gospodarce komunalnej, przeważnie o niskiej jakości i o dużym zasiarczeniu
- napływ zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich regionów

2.2.8. Zasoby przyrody

Ze względu na bardzo wysoką jakość gleb i korzystne warunki klimatyczne prawie cała powierzchnia gminy Bejsce znajduje się w zasięgu upraw rolniczych. Często jest uprawa tytoniu oraz innych roślin o dużych wymaganiach klimatycznych i glebowych. Płaskie i wilgotne dna dolin rzecznych porastają łąki i pastwiska, na ogół dobrej jakości.

Na terenie gminy, pozbawionym lasów, roślinność wysoka występuje najczęściej w formie zadrzewień towarzyszących ciekom wodnym i drogom, a głównie zakrzewień śródpolnych. Porastają one często wysokie miedze, oddzielające pola na skłonach. Charakterystyczny jest dla nich duży udział tarniny, często też występuje robinia. Zakrzewienia te mają duże walory biocenotyczne (m.in. stanowią ostoje ptactwa) i estetyczno – krajobrazowe.

Na terenie gminy występują prawnie chronione pomniki przyrody (tabela 2.5). Ponadto uchwałą Rady Gminy Bejsce objęto drzewa w ilości 29 szt. Tworzące aleję na działce nr 137 – dwór w Stojanowicach.

Ochrona prawna w ich przypadku polega na zakazie wycięcia, niszczenia lub jakiegokolwiek uszkodzenia oraz w zasięgu koron zanieczyszczania terenu, niszczenia

gleby, wzniesienia ognia, budowy obiektów, linii komunikacyjnych, urządzeń lub instalacji.

Tabela 2.5. Pomniki przyrody na terenie gminy Bejsce

Nr pomnika	Miejscowość	Opis pomnika przyrody	Nr działki
399	Bejsce	Jesion wyniosły	Dz. Nr 155/2
400	Bejsce	Akacje szt. 2	Dz. Nr 155/2
401	Czyżowice	Lipy drobnolistne szt. 2	Dz. Nr 307
402	Grodowice	Lipa drobnolistna	Dz. Nr 355
403	Grodowice	Kasztany szerokolistne szt. 8	Dz. Nr 355
404	Kijany	Lipy drobnolistne szt. 3	Dz. Nr 104

Zachowanie terenów „korytarzy ekologicznych” na terenach dolin rzecznych w możliwie niezmiennym użytkowaniu przyrodniczym ma duże znaczenie dla lepszej ochrony gatunków i siedlisk. Ułatwianie rozprzestrzeniania się i migracji gatunków ptaków przez zachowanie obszarów stanowiących drogi migracji zwierząt jest ważne dla ochrony różnorodności genetycznej i dla przetrwania wielu populacji i przeciwdziałania w przyszłości procesom zanikania gatunków z europejskich zasobów zwierząt i roślin.

2.2.9. Zasoby krajobrazowe

Gmina Bejsce jest atrakcyjna krajobrazowo dzięki bogatej i zróżnicowanej rzeźbie terenu, obecności doliny Nidy i strugi Jawornik, tradycyjnemu utrwalonemu uskokami terenowymi podziałowi własnościowymi pól, szacie roślinnej o zróżnicowanym charakterze oraz wpisane w krajobraz obiekty historyczne tj. zespół pałacowy i kościelny w Bejskach.

Do najciekawszych typów krajobrazowych na terenie gminy można zaliczyć:

- dolinę rzeki Nidzicy – rozległą przestrzeń łągową z kępami zieleni wysokiej
- dolinę strugi Jawornik wraz z dopływami
- pasmo wypowe wzniesień północnych o bogatym rozrzeźbieniu, tworzącym liczne wnętrza krajobrazowe
- pasmo wzniesień południowych w rejonie Prokocic i Kaczkowic
- obrzeże południowe doliny Nidy w rejonie Królewic i Czyżowic
- obrzeża płaskowyżowe doliny Wisły, rejon Piotrkowic – Uciszowice
- kompleksy pól o bogatym rysunku i bogatej kolorystyce

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie ochrony przyrody

- zanik cennych przyrodniczo siedlisk kserotermicznych i podmokłych

Intensywna gospodarka rolna zagraża cennym przyrodniczo siedliskom kserotermicznym, ponieważ są one często zamieniane na pola uprawne, a występujące na nich rzadkie gatunki roślin są stopniowo wypierane. Proces ten dotyczy także siedlisk podmokłych. W wyniku zmiany stosunków wodnych (regulacja rzek, melioracje odwadniające, osuszanie starorzeczy, oczek wodnych i terenów podmokłych) następuje stopniowe osuszanie starorzeczy i zanik ekosystemów hydrogeniczych, odznaczających się wysokim stopniem bioróżnorodności (szczególnie zagrożone są lasy bagienne i zarośla łęgowe występujące w dolinach rzecznych).

- wypalanie traw i wiklin nadrzecznych
- zanik lasów łęgowych w rezultacie ich wycinania (w obawie, że mogą spowodować zatory w czasie powodzi) oraz procesów grądowienia (obniżanie poziomu wód rzecznych i brak corocznych zalewów).
- powstawanie barier ekologicznych

Prawidłowe funkcjonowanie systemu przyrodniczego zakłócają bariery, które przegradzają korytarze ekologiczne i wywołują brak łączności przestrzennej pomiędzy obszarami węzłowymi, co z kolei skutkuje zakłóceniami równowagi ekologicznej i prowadzi do obniżenia funkcjonowania całego systemu ekonomicznego. Najczęściej występującymi barierami są liniowe elementy infrastruktury technicznej i zwarta zabudowa.

- uproszczenie struktury krajobrazu rolniczego

Zjawisko to jest wynikiem intensywnej gospodarki wodnej. Zaczynają zanikać elementy różnicujące krajobraz: zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, wyspy leśne, oczka wodne, skarpy, torfowiska, zagłębienia bezodpływowe i inne.

2.2.10. Zasoby środowiska kulturowego

Na terenie gminy znajduje się wiele obiektów i stanowisk archeologicznych. Najważniejsze to kurhany wpisane do rejestru zabytków:

- Bejsce – 4 kurhany
- Czyżowice – 2 kurhany
- Grodowice – 1 kurhan
- Sędziszowice – 2 kurhany

Do najważniejszych obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków należą:

- Kościół pod wezwaniem św. Mikołaja w Bejskach, pochodzący z końca XIV w., przebudowany w okresie pseudogotyku wzbogacony późnorenansową kaplicą Firlejów i dzwonnica – nr rej. 232
- Cmentarz przykościelny – nr rej. 59
- Pałac w Bejskach. Obiekt pałacowy będący przykładem polskiego klasycyzmu nr rej. 233
- Krajobrazowy park pałacowy nr rej. 233
- Dwór i park (XVIII w.) w Stojanowicach nr rej. 567

2.2.11. Edukacja ekologiczna

Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa jest jednym z głównych czynników kształtowania zrównoważonego rozwoju. Będzie on osiągnięty w oparciu o Narodową Strategię Edukacji Ekologicznej (NSEE), której programem wykonawczym jest Narodowy Program Edukacji Ekologicznej, wskazujący zadania edukacyjne oraz instytucje odpowiedzialne za ich edukację. Jednym z podstawowych celów jest tworzenie między innymi gminnych programów edukacji ekologicznej, ujmujących propozycje wnoszone przez poszczególne podmioty, realizujące projekty edukacyjne dla lokalnej społeczności.

Według informacji uzyskanych z Urzędu Gminy w Bejsku działania w zakresie edukacji ekologicznej skierowane są głównie do dzieci i młodzieży szkolnej.

Zadania te realizowane są poprzez:

- zajęcia i programy prowadzone w przedszkolach i w klasie „0” – realizowane poprzez wystawy prac o tematyce ekologicznej, udział w akcjach „Sprzątania Świata” i innych działaniach związanych z ekologią,
- uczestnictwo uczniów w olimpiadach, konkursach i programach ekologicznych o charakterze regionalnym
- ponadprogramową edukację w zakresie ekologii i ochrony środowiska w szkołach w ramach godzin pozalekcyjnych,
- wycieczek krajoznawczych, kół zainteresowań

Edukacja ekologiczna skierowana do najmłodszego pokolenia gminy jest bardzo ważnym elementem, którego efekty zostaną uwidocznione w przyszłości. Należałoby jednak również zwrócić uwagę na problematykę ochrony środowiska gminy wśród dorosłych, którzy kształtują obecną sytuację ekologiczną. Głównie należało by tu zwrócić uwagę na następujące formy edukacji ekologicznej wśród dorosłych mieszkańców gminy:

- rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów dotyczących ochrony środowiska
- wprowadzenie tematyki ochrony środowiska na zebrania rad sołeckich
- rozpowszechnianie problematyki odpadów komunalnych oraz ich segregacji

2.2.9.1. Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie edukacji ekologicznej

- niedostateczne zainteresowanie edukacją ekologiczną w gminie Bejsce, co przejawia się brakiem oferty działań edukacyjnych
- zbyt niski poziom edukacji starszych grup społeczeństwa oraz brak konkretnych ofert edukacyjnych skierowanych do tej grupy wiekowej
- niedostateczna ilość szkoleń w ramach proekologicznych zachowań , gospodarki odpadami, wodno – ściekowej, oszczędności energii, zmniejszenia ilości zanieczyszczeń, hałasu, co skutkuje niewielką wiedzą ludności w tym zakresie
- słabo rozwinięta informacja na temat prowadzenia gospodarstw agroturystycznych i powiązań z turystyką
- stały niedobór środków finansowych na cele edukacyjne
- niedostateczne wykorzystanie wybitnych atrakcji kulturowych gminy do promocji gminy

3. Zagrożenia środowiska

Przedstawione wyżej zasoby i walory środowiska przyrodniczego na terenie gminy Bejsce ulegają licznym zagrożeniom. Źródła zagrożenia są wewnętrzne, zlokalizowane na terenie gminy i zewnętrzne w tym znacznie oddalone (np. wpływ aglomeracji krakowskiej). Poniżej przedstawiono informacje o najistotniejszych zagrożeniach, starając się wskazać na związki przyczynowo – skutkowe, zachodzące pomiędzy oddziaływaniem człowieka na środowisko, jakością poszczególnych komponentów środowiska i podejmowanych działań naprawczych lub zaradczych

3.1. Hałas

Stan środowiska ze względu na jego zanieczyszczenie hałasem i wibracjami określa się jako klimat akustyczny, rozumiany jako wynik różnych grup hałasu i wibracji. Hałas i wibracje to powszechnie występujące zanieczyszczenie środowiska. Ich wpływ na człowieka jest często bagatelizowany, gdyż niewiele osób zdaje sobie sprawę z ich znaczenia. Jednakże według badań ankietowych (np. Francja), dla przeciętnego człowieka hałas jest niemalże dziesięciokrotnie bardziej dokuczliwy niż zanieczyszczenie powietrza. Miejsce wymarzonego wypoczynku to miejsce ciche.

Hałasem nazywa się niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, działające za pośrednictwem powietrza na ośrodek słuchu i inne zmysły oraz elementy organizmu człowieka. W przypadku wibracji drgania przenoszone są przez ciała stałe. Hałas w szczególny sposób wpływa na jakość życia ludzkiego, powodując określone skutki zdrowotne (ubytki słuchu, zaburzenia psychofizyczne) i ekonomiczne (spadek wydajności pracy, wydatki na osłony przeciwhałasowe).

Ze względu na środowisko występowania hałas dzieli się na trzy podstawowe grupy:

- hałas w przemyśle (przemysłowy),
- hałas w pomieszczeniach mieszkalnych, użyteczności publicznej i na terenach wypoczynkowych (komunalny)
- hałas od środków transportu (komunikacyjny)

Największym źródłem zagrożenia hałasem jest ruch kołowy. Szybki rozwój motoryzacji w ostatnich latach połączony ze wzrostem przewozów transportowych oraz opóźnienia w rozbudowie układów drogowo – ulicznych przyczynił się do znacznego pogorszenia klimatu akustycznego, zwłaszcza na obszarach zróżnicowanych

3.1.1. Główne problemy wynikające z analizy stanu

- niekorzystne trendy rozszerzania się terenów zagrożonych akustycznie przez hałas samochodowy – znaczny wzrost ruchu pojazdów w tym całodobowego ruchu samochodów ciężarowych, nie zawsze sprawnych technicznie, powoduje poszerzenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas,
- działalność zakładów produkcyjnych – stanowią niewielki udział w problemie ochrony środowiska związanym z hałasem

3.2. Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne nie jonizujące jest zjawiskiem powszechnym. Źródłami tego promieniowania są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowo – telewizyjne, telefonii komórkowej oraz urządzenia o mniejszej uciążliwości, diagnostyczne, przemysłowe a także domowe. Dla ochrony środowiska istotne znaczenie mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne o częstotliwości 0,1-300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym.

Na terenie gminy znajduje się maszt telefonii komórkowej PLUS GSM w Królewicach.

3.2.1. Główne problemy związane z diagnozy zagrożenia promieniowaniem

- brak dokładnej inwentaryzacji znaczących źródeł pól elektromagnetycznych jak i powszechnych pomiarów pól elektromagnetycznych, uniemożliwiający dokładne określenie stopnia zagrożenia i sposobów ograniczenia uciążliwości
- zwiększona emisja promieniowania elektromagnetycznego, w wyniku wzrostu zapotrzebowania na usługi radiokomunikacji, rozwoju systemów telefonii komórkowych oraz poprawy zasilania elektroenergetycznego
- konieczność weryfikacji dotychczasowych pomiarów i wniosków z nich wynikających

3.3. Odpady

Odpady wytwarzane przez społeczeństwo i działalności gospodarcze są zagrożeniem najsilniej oddziałującym na stan czystości: powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchnię ziemi, krajobraz, przyrodę i zdrowie ludzi.

Szczegółowe dane na temat gospodarki odpadami gminy przedstawia osobne opracowanie: „Plan gospodarki odpadami dla gminy Bejsce”, który jest częścią „Programu”. W opracowaniu tym omówiono istniejące obiekty, związane z gospodarką odpadami oraz ich wpływ na środowisko naturalne. W planie przedstawiono również szczegółowo strategię działań krótko- i długoterminowych w gospodarce odpadami oraz planowane inwestycje.

W rozdziale tym zasygnalizowano i przedstawiono w skrócie problematykę odpadów.

3.3.1. Odpady komunalne

Zgodnie z ustawą o odpadach przez odpady komunalne rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter i skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Źródłem takich odpadów mogą być między innymi: handel, usługi, szkolnictwo, obiekty turystyczne, targowiska.

W gminie Bejsce wytworzono w roku 2003 około 614 Mg odpadów komunalnych, z czego na składowisku w Bejskach - Łubinówce składowano około 72 Mg odpadów.

Zbieraniem i wywożeniem odpadów komunalnych zajmuje się ZUW „Hydrosvat” w Solcu Zdrój., który obsługuje wszystkie sołectwa na terenie gminy Bejsce. Odpady zbierane są do kontenerów KP-7. Segregacja odpadów nie jest prowadzona.

3.3.2. Odpady przemysłowe

Na terenie gminy Bejsce brak jest zakładów przemysłowych, dlatego też odpady przemysłowe praktycznie nie występują. Do tej grupy odpadów należy zaliczyć odpady z

budów, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej. Są to jednak niewielkie ilości odpadów, które stanowią znikomą część masy odpadów wytwarzanych na terenie gminy Bejsce.

3.3.3. Odpady niebezpieczne

Głównym źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych na terenie gminy są odpady niebezpieczne zawarte w odpadach komunalnych. Na podstawie planu gospodarki odpadami wynika, że na terenie gminy powstało w roku 2003 około 6 Mg odpadów niebezpiecznych: takich jak: zużyte baterie, akumulatory ołowiowe, zużyte oleje, przeterminowane leki i chemikalia, farby lakiery, aerozole i inne, które trafiają wraz z głównym strumieniem odpadów komunalnych na składowisko w Bejskach - Łubinówce.

Niewielka ilość odpadów niebezpiecznych powstaje w Ośrodkach Zdrowia: w Bejskach (w roku 2003 około 60 kg). Odpady te są wywożone przez odpowiednie uprawnione przedsiębiorstwo i ulegają niszczeniu w spalarniach odpadów poza terenem gminy.

W latach 2004 – 2032 przybędzie duża ilość odpadów niebezpiecznych – wyrobów azbestowo – cementowych, które powstaną w ramach realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Szacuje się, że na terytorium gminy powstanie około 1259 Mg odpadów azbestowych. Do wywozu i zagospodarowania odpadów zawierających azbest oraz innych wyrobów niebezpiecznych są uprawnione wyłącznie przedsiębiorstwa posiadające zezwolenia wydane przez Starostę Powiatowego w Kazimierzy Wielkiej. Szczegółowy wykaz przedsiębiorstw przedstawiono w planie gospodarki odpadami dla gminy Bejsce.

3.3.4. Najważniejsze problemy w dziedzinie gospodarki odpadami

- składowisko odpadów komunalnych nie spełniające wymogów prawnych – na terenie gminy znajduje się jedno składowisko odpadów komunalnych w Bejskach - Łubinówce, które decyzją Starosty Powiatowego w Kazimierzy Wielkiej zostało przeznaczone do zamknięcia do końca 2005 r.
- brak indywidualnych umów z mieszkańcami na zbieranie odpadów komunalnych
- brak selektywnego zbierania odpadów komunalnych – na terenie gminy odpady komunalne nie są poddane selektywnej zbiórce
- konieczność bezpiecznego usunięcia azbestowych materiałów budowlanych – głównie pokryć dachowych – na terenie gminy ilość odpadów zawierających azbest szacuje się na 1259 Mg.

3.4. Poważne awarie przemysłowe

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia przeciwdziałania poważnym awariom jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska, w którym zawarte są przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu tym awariom, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie.

Zgodnie z art. 3 ust. 23 POŚ przez poważną awarię należy rozumieć: „zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, lub środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem”.

Z kolei poważna awaria przemysłowa to: „poważna awaria w zakładzie” (art.3, ust. 24 POŚ).

3.4.1. Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie poważnych awarii przemysłowych

- brak odpowiednio przystosowanych dróg do przewozu materiałów niebezpiecznych

4. Zarządzanie środowiskiem

Reforma ustrojowa państwa (01.01.1999 r.) wprowadziła zmiany w strukturze organizacyjnej ochrony środowiska. Funkcjonuje ona na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Struktura ta nie ma charakteru ściśle hierarchicznego. Składają się na nią odrębne i niezależne od siebie organy rządowe i samorządowe, a dany szczebel administracji realizuje w zasadzie tylko te zadania, których nie można realizować na szczeblu niższym.

Do organów ochrony środowiska należą:

- Na poziomie gminy (miasta) wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Rozpatrują oni sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinanie drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gminnych w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zadania należące do Rady Gminy i Zarządu w zakresie ochrony środowiska to:

- ustalenie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy po zasięgnięciu opinii Powiatowego Inspektora Sanitarnego w drodze uchwały,

- uchwalenie przepisów gminnych ustanawiających ograniczenia w korzystaniu z urządzeń technicznych oraz środków transportu i komunikacji stwarzających uciążliwość dla środowiska
 - uchwalanie i zlecenie opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, uchwalanie sposobów postępowania z odpadami innymi niż niebezpieczne,
 - uchwalanie Programu Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami, co 2 lata analizuje sprawozdania z realizacji Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami
- Na poziomie powiatu – Starosta. Wydaje decyzje dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, sprawujący nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej;
 - Na poziomie województwa – Wojewoda. Wydaje decyzje analogiczne do starosty, ale w odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających obligacyjnie raportu o oddziaływaniu na środowisko, obejmuje ochroną konserwatorską cenne formy ochrony przyrody, realizuje zadania z zakresu łowiectwa, nadzoru nad lasami prywatnymi;
 - Marszałek Województwa – zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych, uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa i program ochrony środowiska,
 - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nie przestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska,
 - Na szczeblu krajowym – Minister Środowiska. Odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw z zakresu ochrony środowiska i rozporządzeń wykonawczych.

Nowy podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania decyzji. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

5. Ocena realizacji zadań

Osiągnięcie zadowalających standardów ochrony środowiska przyrodniczego określonych w Traktacie Akcesyjnym należy do najważniejszych, lecz jednocześnie bardzo kosztownych zadań, jakie muszą być zrealizowane po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Dotychczasowe zadania gminy w dziedzinie ochrony środowiska ograniczały się głównie do uporządkowania gospodarki odpadami, realizacji potrzeb mieszkańców w zakresie gospodarki wodnej, poprawy lesistości oraz edukacji ekologicznej (głównie w szkołach).

5.1 Gospodarka Wodna

W tej dziedzinie ochrony środowiska, działania gminy sprowadzają się do realizacji potrzeb mieszkańców w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz problemu gminy z odprowadzaniem ścieków.

Na obszarze gminy w zakresie gospodarki wodno – ściekowej zrealizowano następujące zadania:

- Przystąpienie do programu międzygminnego Nida 2000, mającego na celu poprawę deficytu w wodę na terenie gminy
- Wodociąg na bazie ujęć wody w Kaczkowicach i Stojanowicach w następujących sołectwach: Kaczkowice, Stojanowice, Prokocice, Sędziszowice, Kijany, Brończyce, Dobiesławice, Bejsce, Morawiany, Morawianki, Zbeltowice

5.2. Gospodarka odpadami

Cały obszar gminy objęty jest zbieraniem odpadów komunalnych do rozstawionych we wszystkich sołectwach kontenerów. Koszty wywozu odpadów ponosi Urząd Gminy w Bejskach. Na terenie gminy znajduje się składowisko odpadów komunalnych w Bejskach – Łubinówce, które obecnie zaspokaja potrzeby gminy w zakresie składowania odpadów.

5.3. Leśnictwo

Jednym z najważniejszych działań, realizowanych przez gminę (koordynowanych przez starostwo powiatowe) jest poprawa lesistości (zgodnie z Wojewódzkim Programem Zwiększenia Lesistości).

5.4. Edukacja ekologiczna

Na podstawie analizy działań na rzecz podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa w gminie Bejsce, podobnie jak w całym powiecie kazimierskim, w oparciu o wydawane co roku przez Urząd Marszałkowski opracowanie „Edukacja ekologiczna” w

województwie świętokrzyskim oraz o informacje zawarte w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Kazimierskiego” wysunięto następujące wnioski:

- rośnie zainteresowanie edukacją ekologiczną szkół: podstawowych, gimnazjalnych i ponad podstawowych, które coraz częściej włączają się w je propagowanie
- szkoły systematycznie poszerzają ofertę działań mających na celu wzrost świadomości ekologicznej, organizują wycieczki, konkursy, przedstawienia, pogadanki, wystawy, sadzenie drzewek itp.,
- niemal powszechny stał się udział młodzieży szkolnej, w organizowanych co roku ogólnodostępnych akcjach: „Sprzątanie Świata” i „Obchody Międzynarodowego Dnia Ziemi”,
- wzrasta propagowanie edukacji ekologicznej przez Urząd Gminy,
- rośnie zainteresowanie rolników szkoleniami, prowadzonymi głównie przez Rejonowy Oddział WODR, w zakresie rolnictwa ekologicznego

6. Priorytety ekologiczne

Aktualny stan środowiska w gminie Bejsce oraz konieczność jego poprawy w aspekcie rozwoju społeczno – gospodarczego gminy, wskazują na potrzebę realizacji zadań proekologicznych zarówno inwestycyjnych jak i pozainwestycyjnych. Równoczesna realizacja tak wielu zadań przekracza możliwości pozyskania niezbędnych środków finansowych. Niezbędnym więc elementem w zakresie realizacji programu ochrony środowiska dla gminy Bejsce jest dokonanie wyboru zadań priorytetowych, poprzez ustalenie hierarchii ich ważności oraz skoncentrowania na obszarach i w dziedzinach zapewniających maksymalne korzyści dla środowiska.

Priorytety ekologiczne dla gminy Bejsce wynikają z potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska i są zgodne z priorytetami ekologicznymi dla powiatu kazimierskiego (zgodne z PPOŚ). Priorytety ekologiczne dla gminy Bejsce przedstawiono w tabeli 6.1.

Tabela 6.1. Priorytety ekologiczne dla gminy Bejsce

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe działania	Obszary działań priorytetowych
1	2	3
Zasoby przyrodnicze	Renaturalizacja ekosystemów	Doliny rzeczne, w pierwszym rzędzie dolina Nidy

Zasoby surowców mineralnych	Uwzględnianie przy eksploatacji zagadnień ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami	Teren ewentualnego wydobycia kopalin na terenie całej gminy
	Poprawa stanu środowiska (rekultywacja terenów poeksploatacyjnych)	Złóża eksploatowane zgodnie z koncesją oraz wydobywane nielegalnie
Gospodarka wodno - ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Obszar całej gminy
	Budowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji	Obszar całej gminy
	Likwidacja nie zorganizowanych zrzutów ścieków	Punktowo cały obszar gminy
	Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych	Wody powierzchniowe rzek na terenie gminy
	Ochrona ilości i jakości wód podziemnych	Strefy ochrony ujęć wód strefy ochrony zbiorników wód użytkowych
	Ograniczenie do niezbędnego minimum stosowania nawozów naturalnych i sztucznych oraz środków ochrony roślin	Strefy ochrony ujęć wód
	Ochrona przeciwpowodziowa	sołectwa: Morawianki, Morawiany, Bejsce, Kijany, Grończyce, Zbeltowice
Ochrona powietrza	Gazyfikacja gminy	Obszar całej gminy
	Zamiana nośników energii na bardziej ekologiczne	
	Likwidacja źródeł niskiej emisji	
	Termorenowacja budynków	
	Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	
Gospodarka odpadami	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów	Obszar całej gminy

	Objęcie wszystkich mieszkańców gminy systemem odbioru odpadów	
	Stworzenie systemu segregacji i odzysku odpadów	
	Likwidacja składowiska odpadów komunalnych w Bejskach - Łubinówce	
	Likwidacja dzikich wysypisk	
Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Upowszechnienie zasad ochrony gleb wynikających z „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych”	Właściciele i użytkownicy gospodarstw rolnych
	Zapobieganie erozji wodnej gleb	Tereny lessowe o dużych spadkach (pow. 9%)
	Rekultywacja terenów	Tereny wyrobisk
	Egzekwowanie obowiązku uzyskania decyzji o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji rolnej lub leśnej	Inwestorzy uzyskujący pozwolenie na budowę inwestycji nierolniczej na gruntach rolnych i leśnych
Ochrona i zwiększenie zasobów leśnych	Systematyczny wzrost lesistości oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Obszar całej gminy
	Ochrona istniejących zasobów leśnych, jak najszybsze zalesianie gruntów przejściowo pozbawionych drzewostanu	Obszar całej gminy
	Zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo i zagrożonych erozją silną i b. silną	Obszary preferowane do zalesień w gminnym programie zalesień
	Określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Obszar całej gminy
Hałas i pola elektromagnetyczne	Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem	Tereny wynikające z pomiarów tła akustycznego

Edukacja ekologiczna	Kontynuacja oraz poszerzenie oferty działań w zakresie edukacji ekologicznej i działalności szkolnej	Wszystkie szkoły w gminie, Gmina
	Promocja ekologii poprzez realizację prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku	Środki przekazu, instytucje kultury i wypoczynku, gospodarstwa agroturystyczne, ekologiczne, imprezy masowe
	Współpraca administracji publicznej i innych jednostek w przygotowaniu ofert edukacyjnych oraz ich współfinansowania	Jednostki samorządu, WODR, zakłady pracy, instytucje religijne, szkoły, mieszkańcy gminy i inne organizacje

7. Strategia działań

„Program ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego” określa podstawy polityki ekologicznej samorządu gminnego, która powinna być zgodna z programem powiatowym, a jednocześnie tworzyć warunki do realizacji celów społeczno-ekonomicznych.

Naczelną zasadą jaka powinna obowiązywać przy podejmowaniu działań proekologicznych jest konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju. Głównym jej założeniem jest takie stymulowanie rozwoju społeczno-gospodarczego, aby zachować zasoby środowiska naturalnego dla przyszłych pokoleń.

Na przyszły stan środowiska przyrodniczego gminy Bejsce będzie miało wiele czynników. Będą to między innymi: tempo wzrostu poziomu życia mieszkańców, skala aktywności przemysłowo-usługowej, kierunki rozwoju rolnictwa i transportu, możliwość pozyskania środków finansowych na inwestycje z zakresu ochrony środowiska itp.

Podstawowy cel polityki ekologicznej dla gminy wynika z podstawowego celu polityki dla powiatu kazimierskiego, przedstawionego w PPOŚ:

***Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego
gminy Bejsce, zmiierzająca do upowszechnienia
rolnictwa ekologicznego i produkcji „zdrowej” żywności oraz
poprawy bezpieczeństwa ekologicznego jego mieszkańców***

Strategia działań proekologicznych stanowi zasadniczą część programu ochrony środowiska dla gminy Bejsce, uwzględniającą wszystkie komponenty środowiska.

Strategia określa cele główne, zgodne z celami wyznaczonymi przez PPOŚ oraz sposoby ich realizacji. Działania te określono na okres krótkoterminowy tj. na lata 2004-2006 oraz w perspektywie na lata 2007-2010.

7.1. Zasoby przyrodnicze

Jednym z podstawowych działań współczesnej ochrony przyrody jest utrzymanie cennych przyrodniczo obszarów w warunkach ich obecnego gospodarczego poziomu, a jednocześnie wskazanie takich form działalności człowieka, które sprzyjają utrzymaniu różnorodności biologicznej.

Program ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego określa podstawowy cel w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych dla powiatu, który będzie również podstawowym celem w tej dziedzinie dla gminy. Należy dodać, że jest on zgodny z polityką ekologiczną państwa oraz „Programem ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”:

Zachowanie dziedzictwa biologicznego gminy Bejsce

Do działań priorytetowych, które należy podjąć w latach 2004-2006, na rzecz realizacji tak określonego celu należą:

- wdrożenie programów rolno-środowiskowych, które staną się w przyszłości głównym narzędziem ekologizacji gospodarki rolnej;
- wprowadzenie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci: pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych

W perspektywie do roku 2010 należy realizować następujące zadania:

- ochrona i renaturyzacja korytarzy i ciągów ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych (realizacja programu „Renaturalizacja doliny rzeki Nidy”)
- ochrona istniejących i wprowadzenie nowych zadrzewień i zakrzewień, śródpolnych, oraz pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych, zapobiegających przedostawaniu się do wód powierzchniowych zanieczyszczeń;
- rozwój prac inwentaryzacyjno-badawczych w zakresie rozpoznania walorów przyrodniczych gminy
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy
- wyznaczenie i oznakowanie szlaków turystyki pieszej (w tym ścieżek dydaktycznych)
- rozbudowa infrastruktury technicznej i turystycznej służącej ochronie przyrody na styku z turystyką
- zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych do dalszego rozwoju agroturystyki we wszystkich wsiach, w których istnieją możliwości oraz zainteresowania miejscowej ludności;
- kreowanie urozmaiconej oferty turystycznej i rekreacyjnej dostosowanej do miejscowych warunków i inicjatyw;
- zorganizowanie punktu informacji turystycznej

Istotnym kierunkiem działań sprzyjającym zachowaniu bioróżnorodności na obszarze gminy będzie ochrona obszarów, miejsc i obiektów cennych przyrodniczo, dotychczas nie objętych ochroną prawną. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, Rada Gminy może objąć je ochroną w formie użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i pomników przyrody.

Skuteczna ochrona różnorodności uzależniona jest również od dokładnego rozpoznania zasobów przyrodniczych gminy oraz przygotowanie odpowiednich programów edukacyjnych z zakresu ochrony przyrody. Ważne jest również respektowanie w planach miejscowych i innych opracowaniach planistycznych ochrony cennych dla gminy miejsc przyrody.

Następnym zadaniem, mającym na celu ochronę cennych przyrodniczo terenów, będzie realizacja programów rolno-środowiskowych. Głównym ich celem będzie:

- promocja tradycyjnych systemów produkcji rolniczej, przyjaznej środowisku,
- zachowanie bioróżnorodności siedlisk półnaturalnych i zasobów genetycznych,
- utrzymanie i odtworzenie elementów tradycyjnego krajobrazu rolniczego

Zadanie to mogą realizować rolnicy, którzy na podstawie 5-cio letnich, dobrowolnych umów, będą we własnych gospodarstwach realizowali odpowiednie pakiety działań środowiskowych

Zachowanie dziedzictwa biologicznego gminy wraz z jej z bogatymi zasobami dziedzictwa kulturowego będzie stanowić podstawę do rozwoju różnych form turystyki, a zwłaszcza agroturystyki i turystyki objazdowej. Udostępnienie turystyczne miejscowych

walorów przyrodniczych i kulturowych gminy, wymaga rozbudowy infrastruktury turystycznej oraz wyeksponowania wszystkich atrakcyjnych miejsc, tak, aby zainteresowały potencjalnych turystów.

7.2. Surowce mineralne

Zgodnie z Polityką ekologiczną państwa i „Programem ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego” oraz w trosce o zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy przyjmuje się następujące cele w zakresie gospodarki zasobami złóż mineralnych:

- 1) oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów oraz zminimalizowanie niekorzystnych skutków eksploatacji**
- 2) ochrona obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych oraz kontynuacja i rozszerzenie prac poszukiwawczych.**

Osiągnięcie powyższych celów w latach 2004-2006, jak i w perspektywie do 2010 roku wymagać będzie następujących kierunków działań:

- niepodejmowania wydobywania, jeżeli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca na bazie surowców odnawialnych lub odpadów;
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
- wszechstronnego wykorzystywania kopalin;
- przestrzegania zasad bezpieczeństwa eksploatacji w odniesieniu do obszarów zamieszkałych, atrakcyjnych turystycznie, o wysokich walorach przyrodniczych i rolniczych
- nie lokalizowania na obszarach udokumentowanych złóż inwestycji niezwiązanych z działalnością górniczą, w tym zalesień (uwzględnienie tych terenów w gminnych studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego);
- zapewnienia dostępności terenów złóż dla potencjalnych inwestorów, obejmującego przygotowanie planistyczne terenów, wyłączenie ich z użytkowania rolniczego, a także dostępność pod względem własnościowych;
- kontynuowania prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania złóż kopalin;

- unikania eksploatacji poniżej wód gruntowych;
- likwidacja nielegalnego wydobycia kopalin na potrzeby własne;
- wprowadzenia zieleni osłonowej, izolującej przyrodniczo i wizualnie tereny wydobycia;
- stosowania w zakładach wydobywczych i przeróbczych urządzeń ochrony środowiska i sukcesywnej ich modernizacji (szczególnie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza i przed hałasem).

7.3. Gospodarka wodna

Poprawa gospodarki wodnej jest jednym z najważniejszych zadań z zakresu ochrony środowiska, warunkująca rozwój gospodarczy i cywilizacyjny gminy.

Priorytetowe cele, zmierzające do usprawnienia gospodarki wodnej na terenie gminy wynikają z celów założonych w „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” oraz w „Programie ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego” z uwzględnieniem uwarunkowań gminy.

„Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” za główne cele w tej dziedzinie postawił sobie:

- uzyskanie i utrzymanie wysokiej jakości wód powierzchniowych poprzez budowę i rozbudowę kanalizacji sanitarnej i deszczowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą;
- skuteczną ochronę dobrego stanu jakościowego wód podziemnych z jednoczesną racjonalizacją struktury ich zużycia;
- przejście na całościowe gospodarowanie zasobami wodnymi, realizowane w układzie zlewniowym;
- poprawa ochrony przeciwpowodziowej;
- osiągnięcie zamierzeń małej retencji;
- racjonalne stosowanie nawozów naturalnych i sztucznych, w celu utrzymania dobrej jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

„Program ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego” za cele priorytetowe w zakresie gospodarki wodnej wyznaczył:

- uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych;
- zaopatrzenie w wodę obszarów deficytowych;
- przejście na całościowe gospodarowanie zasobami wodnymi, realizowane w układzie zlewniowym;
- znaczne zwiększenie stopnia retencji powierzchniowej oraz poprawa ochrony przeciwpowodziowej.

Realizacja wojewódzkich i powiatowych celów w zakresie gospodarki wodnej, przy uwzględnieniu potrzeb i uwarunkowań wodnych gminy, będzie wymagało konieczności osiągnięcia przez gminę następujących celów priorytetowych:

- 1. uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych**
- 2. zaopatrzenie w wodę obszarów deficytowych w wodę**
- 3. poprawa ochrony przeciwpowodziowej**

Najważniejszymi działaniami, służącymi do realizacji wytyczonych w najbliższym okresie czasu, tj. na lata 2004-2006:

- opracowanie niezbędnej dokumentacji warunkującej pozyskanie środków pomocowych UE dla zadań planowanych do realizacji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;
- opracowanie dokumentacji na oczyszczalnię ścieków w Bejskach oraz na indywidualne na terenach o rozproszonej zabudowie;
- egzekwowanie ograniczeń w zagospodarowaniu terenu na obszarach zasilania ujęć wody do picia;
- ograniczenie spływu zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego z pól oraz likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków;
- racjonalizacja zastosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin;
- respektowanie linii zalewów w planach zagospodarowania przestrzennego
- efektywna ochrona przed powodzią
- uwzględnienie obszarów zalewowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i respektowanie ustaleń planów przy lokalizacji nowych inwestycji

Zadania do realizacji w perspektywie do roku 2010:

- budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Bejskach oraz indywidualnych, tzw. przydomowych na terenach o rozproszonej zabudowie
- realizacja programu między gminnego NIDA 2000

Największym problemem ekologicznym na terenie gminy (jak również na terenie powiatu i województwa) jest wysoki poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych oraz niedobór kanalizacji. Poważnym problemem jest również deficyt wody związany z położeniem gminy na obszarach bezwodnych. Kierunki działań w tej dziedzinie ochrony środowiska zostały sprecyzowane do następujących działań:

1. zarządzanie zasobami wodnymi
2. ochrona wód powierzchniowych
3. ochrona wód podziemnych
4. ochrona przed powodzią

7.3.1. Zarządzanie zasobami wodnymi

Zarządzanie zasobami wodnymi powinno być realizowane zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 10 grudnia 2002 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy, przyporządkowania zbiorników wód podziemnych do właściwych obszarów dorzeczy, utworzenie regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz podziału tych obszarów na regiony wodne.

Działania w zakresie gospodarki wodnej w gminie powinny koncentrować się na rozbudowie infrastruktury wodno-ściekowej oraz na zaopatrzeniu w wodę obszarów deficytowych. Ważnym elementem towarzyszącym będzie wymóg opracowania dla każdego przedsięwzięcia: studium wykonywalności, raportu oddziaływania na środowisko oraz projektu technicznego, a także wymagania decyzji.

7.3.2. Ochrona wód powierzchniowych

Ochrona wód powierzchniowych związana jest głównie z uregulowaniem na terenie gminy problemu gospodarki wodno-ściekowej. Problem ten reguluje II Polityka Ekologiczna Państwa, która za najważniejsze przyjmuje:

- przywrócenie jakości wód powierzchniowych do stanu wynikającego z planowanego ich użytkowania oraz potrzeb związanych z funkcjami ekologicznymi tych wód;
- realizacja budowy zbiorników o funkcjach retencyjnych;
- zahamowanie wzrostu i znaczne ograniczenie zrzutów ścieków komunalnych z obszarów wiejskich

Wojewódzki program ochrony przyrody zakłada, że dalszy rozwój zaopatrzenia wsi w wodę może mieć miejsce pod warunkiem równoczesnego rozwoju systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, czyli wprowadzenia zintegrowanych systemów gospodarki wodno-ściekowej. W przypadku gmin o rozproszonej zabudowie wskazane jest zastosowanie rozwiązania, polegającego na wykorzystaniu indywidualnych oczyszczalni ścieków, które jest znacznie tańsze od kanalizacji zbiorowej.

Z uwagi na położenie powiatu kazimierskiego, jak również powiatów sąsiednich, na obszarach deficytowych w wodę, powołany został związek między gminny NIDA 2000, zrzeszający obecnie 6 gmin: Kazimierza Wielka, Bejsce, Koszyce, Opatowiec, Solec Zdrój, Pacanów), który postawił sobie za cel zaopatrzenie w wodę tych gmin z ujęcia powierzchniowego na Nidzie. W ramach projektu wybudowano już ujęcie brzegowe w Nowym Korczyniu. Obecnie w ramach programu „Spójność społeczna i gospodarcza” realizowana jest stacja uzdatniania wody o wydajności 6000 m³ na dzień, oraz rurociąg głównego systemu wodociągowego o długości 25 km. Projekt zakłada podłączenie 57% mieszkańców powiatów uczestniczących w programie.

Realizacja tego zadania przyczyni się do zmniejszenia wykorzystania wód podziemnych tak cennych na tych obszarach. Umożliwi również zaopatrzenie w wodę miejscowości, które nie mają możliwości doprowadzenia wody z ujęć wglębnych.

7.3.3. Ochrona wód podziemnych

Na terenie gminy znajdują się dwa jedno ujęcia wód: wód podziemnych: w Kaczkowicach oraz wykorzystujące wypływające źródło w Stojanowicach.

Ochrona obszaru występowania wód podziemnych powinna odbywać się poprzez system zakazów, nakazów i ograniczeń obejmujących:

- zakaz lokalizowania inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska, a w szczególności wysypisk odpadów i wylewisk nie zabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża, przeprowadzenie rurociągów transportujących substancje niebezpieczne dla środowiska, przeładunku i dystrybucji ropopochodnych
- kontrolę w przypadku intensywnej hodowli zwierząt
- ograniczenie bezściółkowej hodowli zwierząt
- likwidację dzikich wysypisk odpadów
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej
- stosowanie środków ochrony roślin o okresie połowicznego rozpadu w glebie zdecydowanie krótszym niż 6 miesięcy
- likwidację punktów bezpośredniego zrzutu ścieków do wód podziemnych

Istotną rolę w ochronie wód podziemnych będzie spełniał lokalny monitoring tych wód, polegający na stałej obserwacji dynamiki zmian jakościowych, który umożliwi rozpoznanie oraz rozpoczęcie działań mających na celu likwidację lub ograniczenie ujemnego wpływu czynników antropogenicznych.

7.3.4. Ochrona przed powodzią

Na terenie gminy Bejsce zagrożonymi powodzią obszarami są tereny sołectw: Morawiany, Morawianki, Bejsce, Kijany, Brończyce, Zbeltowice o powierzchni około 600 ha.

Jednym z podstawowych sposobów ochrony przed powodzią będzie przeciwdziałanie lokalizacji zabudowy na obszarach zagrożonych zalaniem. W tym celu powinny zostać wykorzystane instrumenty planowania przestrzennego (respektowanie obszarów zalewowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz ograniczenie istniejącej zabudowy). Konieczna również będzie odbudowa i budowa nowych odcinków wałów przeciwpowodziowych chroniących obszary obecnie zagrożone oraz dalsza konserwacja rzek.

Jednym z ważniejszych zadań do realizacji na terenie gminy, mających na celu ochronę przed powodzią, będzie z pewnością przeprowadzenie regulacji rzeki Nidzica.

7.4. Gospodarka odpadami

Problem gospodarki odpadami dla gminy Bejsce został szczegółowo przedstawiony w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Bejsce”, który jest integralną częścią „Programu” i zawiera kompleksową analizę problemów gminy z nimi związanych.

Ochrona przed odpadami jest specyficzną dziedziną ochrony środowiska, ponieważ poza efektami ekologicznymi, może przynieść wymierne korzyści materialne, wynikające z racjonalnego gospodarowania odpadami (np. odzysk surowców i materiałów, wykorzystanie energii)

„Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego” przedstawia podstawowe cele systemu gospodarki odpadami na terenie województwa tj.: osiągnięcie odpowiednich standardów zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz minimalizacja i eliminacja zagrożeń wynikających z gospodarowania odpadami wytwarzanymi w sektorze komunalnym i gospodarczym oraz odpadami niebezpiecznymi.

Uwzględniając cele zawarte w WPOŚ oraz PPOŚ za cel priorytetowy dla gminy Bejsce należy przyjąć:

***Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie przyjętego
w „Planie gospodarki odpadami dla powiatu kazimierskiego”
systemu gospodarowania nimi***

Gospodarka odpadami powinna być prowadzona w sposób kompleksowy, obejmujący: zapobieganie powstawania odpadów, ograniczenie ich ilości i uciążliwości, wykorzystywanie, unieszkodliwianie oraz na koniec składowanie, gdy już zostaną wyczerpane inne sposoby postępowania. Tymczasem w gminie Bejsce, podobnie jak w całym województwie, głównym sposobem zagospodarowania odpadów jest ich składowanie.

Jedynym czynnym obecnie składowiskiem odpadów komunalnych na terenie gminy jest składowisko w Bejskach - Łubinówce, które zgodnie z decyzją Starosty Kazimierskiego powinno zostać zamknięte do końca 2005 r. Jednym z możliwości składowania odpadów po jego zamknięciu będzie wykorzystanie składowiska odpadów w Grzybowie w ramach porozumienia między gminnego, które jest w trakcie inwestycji.

Najważniejszym problemem dotyczącym odpadów na terenie gminy jest brak segregacji odpadów komunalnych, jak również brak indywidualnego zbierania odpadów komunalnych (zbieranie odbywa się do zbiorowych kontenerów).

Duże znaczenie w polityce gospodarki odpadami przypisuje się edukacji ekologicznej, która powinna podnieść świadomość ekologiczną obywateli, począwszy od grupy najmłodszej (dzieci przedszkolne, uczniów) do dorosłych, głównie poprzez edukację ekologiczną w szkołach oraz rozpropagowanie problematyki odpadów w czasie obrad Rad Gminnych oraz Rad Sołeckich.

Do najważniejszych zadań, które należy zrealizować w latach 2004-2007 należy:

- zorganizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnej, dotyczącej prawidłowej gospodarki odpadami
- objęcie wszystkich mieszkańców gminy zbieraniem odpadów komunalnych
- stworzenie systemu segregacji odpadów komunalnych
- stworzenie systemu zbiórki odpadów ulegających biodegradacji
- opracowanie projektu przydomowych kompostowni odpadów organicznych
- organizacja Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych
- sporządzenie gminnego planu usuwania wyrobów azbestowo-cementowych
- likwidacja składowiska w Bejscach - Łubinówce
- stworzenie systemu monitoringu odpadów na terenie gminy

Do najważniejszych zadań długookresowych będzie z pewnością realizacja „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terytorium Polski”. Realizacja tego programu spowoduje powstanie dużej ilości odpadów azbestowych, które będą musiały być zagospodarowane przez upoważnione przedsiębiorstwa (na mocy decyzji Starosty Powiatowego).

7.5. Ochrona powietrza

Zgodnie z polskim prawodawstwem ochrona powietrza oparta jest na zapobieganiu powstawania zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Polityka ekologiczna państwa zakłada w dziedzinie ochrony środowiska prowadzenie działań, zmierzających do zmniejszenia zawartości pyłów i gazów, a przez to osiągnięcie poprawy jakości powietrza atmosferycznego poprzez:

- do 2010 r. – ograniczenie (w stosunku do roku 1990) emisji pyłów średnio o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, lotnych związków organicznych (poza metanem) o 4% i amoniaku o 8%;
- do 2010 r. – ograniczenie emisji toksycznych substancji z grupy metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych;

➤ w latach 2008 – 2012 – osiągnięcie wielkości emisji gazów cieplarnianych nie przekraczającej 94% emisji z roku 1988 i spełnienie wymagań Protokołu z Kioto. „Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” za najważniejsze cele do osiągnięcia w dziedzinie ochrony powietrza uznał: dalszą poprawę jakości powietrza atmosferycznego oraz spełnienie wymagań ustawodawstwa UE. „Program ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego” za naczelną dewizę w tej kwestii uznał: zachowanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na obszarze całego powiatu.

Uwzględniając cele zawarte w WPOŚ i PPOŚ można określić cel priorytetowy dla gminy, w zakresie ochrony powietrza:

***Utrzymanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego
na obszarze całej gminy***

Do zadań, które mają służyć realizacji zamierzonego celu w perspektywie do roku 2010 należy zaliczyć:

- kontynuacja zamiany systemu ogrzewania węglowego na ogrzewanie przyjazne środowisku (gaz ziemny, olej opałowy)
- termorenowacja budynków, zwłaszcza użyteczności publicznej
- poprawa stanu nawierzchni dróg
- wzrost poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa

Na terenie gminy Bejsce, jakość powietrza atmosferycznego należy uznać za dobrą. Jest to spowodowane brakiem na terenie gminy dużych zakładów przemysłowych oraz stosunkowo rozproszoną zabudową.

Podstawowym źródłem zanieczyszczenia powietrza, na terenie gminy, jest tzw. „niska emisja”. Lokalne kotłownie, pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz piece używane w indywidualnych gospodarstwach domowych charakteryzują się często niską sprawnością. Ponadto podczas ich eksploatacji nie stosuje się żadnych urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń. Jako paliwo, używa się węgla, przeważnie o niskiej jakości oraz często spalane są różne odpady (opakowania plastikowe, kartony z powłoką aluminiową, butelki plastikowe, odzież itp.), co powoduje emisję innych, groźnych dla środowiska zanieczyszczeń. Dlatego też należy podjąć działania zmierzające do wymiany lub modernizacji starych, nisko sprawnych kotłów na nowoczesne, wysokosprawne i posiadające atesty.

Duże znaczenie dla poprawy jakości powietrza będzie miało ograniczenie zużycia energii, poprzez promowanie działań, mających na celu zmniejszenie strat ciepłych w

budynkach (izolacja cieplna). Termoizolacja prowadzona zarówno w skali indywidualnej zabudowy oraz obiektów użyteczności publicznej i zakładów przemysłowych znacznie zredukuje zużycie energii, co ograniczy emisję zanieczyszczeń przedostających się do powietrza.

Podobnie jak we wszystkich czynnikach zagrożeń środowiska istotne znaczenie na jakość powietrza atmosferycznego będzie posiadał wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez szkoły, środki masowego przekazu i pozarządowe organizacje ekologiczne, wspierające działania samorządów.

7.6. Jakość i podstawowe zagrożenia gleb

W gminie Bejsce, która posiada typowo rolniczy charakter, gleby są najważniejszym i najcenniejszym składnikiem środowiska przyrodniczego, dlatego też stanowią główny potencjał rozwoju gospodarczego gminy. Ochrona gleb przed degradacją, jak i nieuzasadnionym ubytkiem na cele nierolnicze jest podstawowym zadaniem dla samorządu lokalnego oraz dla bezpośrednich użytkowników – rolników.

Ochrona gleb jest podstawowym obowiązkiem użytkowników rolnych, dla których gleby stanowią podstawę utrzymania. Rolnik powinien jednak otrzymać wsparcie fachowe, organizacyjne i finansowe ze wszystkich instytucji, placówek i organów współodpowiedzialnych za proces ochrony, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Głównym zagrożeniem gleb na terenie gminy jest erozja wodna (na dużych spadkach terenu) oraz degradacja chemiczna, spowodowana nieracjonalnym stosowaniem nawozów mineralnych i środków ochrony roślin. Należy tu jeszcze wspomnieć o innego rodzaju zagrożeniu – procesie nadmiernego „upraszczania agrocenoz” i krajobrazu przyrodniczego, które ma miejsce na obszarach intensywnych upraw polowych, co powoduje zanikanie roślinności – zadrzewień i zakrzewień o różnych formach ochronnych oraz oczek wodnych spełniających rolę retencyjną.

Zgodnie z celem strategicznym powiatu kazimierskiego: „Wzmocniona ochrona i racjonalne użytkowanie gleb przydatnych dla rolnictwa z jednoczesnym zachowaniem oraz wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej” wyznaczono cel strategiczny dla gminy w zakresie ochrony gleb:

***Rozwój walorów ekologicznych gospodarstw rolnych wraz
ze wzmożoną ochroną i racjonalnym wykorzystaniem
gleb przydatnych dla rolnictwa***

Osiągnięcie powyższego celu, który posiada charakter długofalowy wymaga określenia priorytetów długofalowych o różnym okresie wykonywalności:

- ochrona gleb przed erozją i nadmiernym zakwaszaniem;
- rekultywacja gruntów zdewastowanych
- zapobieganie degradacji gleb oraz przywracanie wymaganych standardów jakości w przypadku skażenia
- minimalizacja skutków wyłączenia na cele nierolnicze gleb klas bonitacyjnych I-III;
- utrzymanie i zwiększenie walorów ekologicznych i krajobrazowych rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Do najważniejszych zadań, które należy zrealizować celem osiągnięcia celu strategicznego w latach 2004-2006 oraz kontynuować w latach następnych należą:

- upowszechnienie zasad ochrony i podniesieni walorów ekologicznych gleb określonych w „Kodeksie dobrej polityki rolnej” oraz przepisach o rolnictwie ekologicznym drogą masowej edukacji, szkoleń specjalistycznych oraz zapewnienia dostępności materiałów i publikacji fachowych;
- sukcesywne zwiększanie liczby gospodarstw ekologicznych, stosujących metody produkcji przyjazne środowisku oraz posiadających wymagany przepisami certyfikat;
- systematyczne egzekwowanie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych w zakresie wyłączenia tych gruntów z produkcji, szczególnie w odniesieniu do zagospodarowania wierzchniej warstwy gleby;
- utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych;

7.7. Lasy

Zwiększanie powierzchni zalesień należy do jednych z ważniejszych czynników ochrony środowiska na terenie gminy, warunkujących poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Na terenie gminy brak jest lasów państwowych i lesistość jest bardzo niska. Zwiększanie lesistości na terenie gminy realizowane jest zgodnie z „Wojewódzkim programem lesistości”, który przewiduje , że do końca 2020 roku na terenie powiatu

kazimierskiego przybędzie 278 ha lasów. Planowaną powierzchnię gruntów do zalesienia dla gminy Bejsce przedstawiono w tabeli 4.2

Zgodnie z „Krajowym programem zwiększenia lesistości” z maja 2003 r., szczególnie ważne jest zwiększanie i racjonalne kształtowanie istniejących kompleksów leśnych na terenach:

- objętych prawną ochroną przyrody – parki krajobrazowe i ich otuliny, obszary chronionego krajobrazu, w obszarach funkcjonalnych tworzących leśne powiązania ekologiczne, na terenach najsilniej zagrożonych erozją i na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek i obrzeży zbiorników wodnych, jak również kształtujących się rejonach i strefach turystycznych,
- na obszarach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

Tabela 7.2. Planowana powierzchnia gruntów do zalesienia dla gminy Bejsce w ha.

2003 wykonanie w ha	2004 plan w ha	2005-2006 przewidywane potrzeby w ha	2004-2010 szacunkowe potrzeby w ha
20	10	50	100

Program ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego za cel podstawowy w polityce leśnej dla powiatu założył: „ Pełne wykorzystanie możliwości zwiększenia powierzchni leśnej powiatu oraz zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa”. Zgodnie z powyższym celem można założyć cel priorytetowy dla gminy Bejsce w tej kwestii:

Maksymalne zwiększenie powierzchni leśnej gminy,

Do najpilniejszych działań na rzecz realizacji celu priorytetowego w latach 2004-2006 będzie:

- opracowanie w 2004 r gminnych programów zwiększenia lesistości oraz ustalenie w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego terenów do zalesienia przewidzianych do zalesienia w latach 2004-2006
- współpraca z nadleśnictwami w zakresie kontroli nad lasami prywatnymi

7.8. Hałas i pola elektromagnetyczne

Zgodnie z przepisami ochrony środowiska bieżące przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym polegać będzie na

zapewnieniu jak najlepszego klimatu akustycznego oraz utrzymanie dobrego stanu środowiska. Celami priorytetowymi w tych dziedzinach zagrożeń środowiska będą cele zgodne, z wyznaczonymi w programie ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego:

- w zakresie hałasu

Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem

- w zakresie niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego

Kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania elektromagnetycznego do poziomów dopuszczalnych

Program ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego wskazuje zadania dla starostwa powiatowego, których celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego. Działania te mają na celu sporządzenie map akustycznych powiatu w terminie do 30 czerwca 2008 r.. Zadania te obejmują:

- rozbudowa systemu monitoringu drogowego
- wyznaczenie obszarów objętych hałasem
- opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów szczególnie zagrożonych hałasem

W zakresie ochrony przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym osiągnięcie celu kierunkowego należy zapewnić przez pilne wprowadzenie do sporządzanych obecnie planów ogólnych zagospodarowania przestrzennego, zapisów dotyczących istniejących i projektowanych obiektów promieniowania niejonizującego wraz ze wskazaniem stref II stopnia (wykraczających poza granice własności terenu).

7.9. Awarie przemysłowe

Wystąpienie poważnych awarii w zakładach, gdzie są wytwarzane lub stosowane niebezpieczne substancje chemiczne, a także podczas transportu takich substancji, może spowodować katastrofalne skutki w środowisku naturalnym.

Polityka ekologiczna państwa w dziedzinie zapobiegania poważnym awariom przemysłowym zakłada, zgodnie z zasadą przezorności i prewencji eliminowanie lub

zmniejszenie skutków dla środowiska i ludności z tytułu ich zaistnienia, a także doskonalenia istniejącego systemu ratowniczego

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska, za główny cel w tym zakresie, stwarza sobie stworzenie skutecznego systemu zapobiegania awariom przemysłowym oraz zmniejszenie negatywnych skutków dla środowiska w przypadku ich wystąpienia.

„Program ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego” za cel priorytetowy przyjął:

„Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska powiatu na skutek awarii przemysłowych i transportu substancji niebezpiecznych”

Biorąc pod uwagę w/w cele za najważniejszy cel do osiągnięcia w tej dziedzinie przyjęto:

<p><i>Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców gminy i środowiska naturalnego spowodowanego transportem substancji niebezpiecznych</i></p>
--

Do najważniejszych zadań, mających służyć do realizacji tak określonego celu będą:

- w przypadku lokalizacji na terenie gminy nowego zakładu o ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych, sporządzenie przez taki zakład: raportów o bezpieczeństwie, programów zapobiegania poważnym awariom przemysłowym i wewnętrznych planów operacyjno-ratunkowych, a także dostarczenie Komendantowi Wojewódzkiemu PSP informacji niezbędnych do opracowania zewnętrznego planu operacyjno-ratunkowego;
- uwzględnienie zagadnień związanych z przeciwdziałaniem poważnym awariom przemysłowym w opracowaniach z zakresu zagospodarowania przestrzennego;
- odpowiednie wyznaczenie i przystosowanie na terenie gminy tras do przewozu substancji niebezpiecznych
- opracowanie systemu informowania mieszkańców gminy o zaistniałych poważnych awariach oraz wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji ich wystąpienia

W chwili obecnej na terenie gminy Bejsce, jak również na terenie powiatu kazimierskiego, nie ma zakładów należących do kategorii o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych. Dlatego ewentualne zagrożenia mogą wynikać na skutek awarii podczas transportu materiałów niebezpiecznych. Dlatego też przewozy powinny być tak wyznaczone, aby maksymalnie zapewnić bezpieczeństwo ludzi oraz środowiska naturalnego (wyprowadzenie transportu z terenów gęsto zaludnionych oraz stref ochrony ujęć wody). Wyznaczone trasy przewozu powinny być uwzględnione w planach zagospodarowania przestrzennego.

W przypadku zaistnienia awarii należy szybko i skutecznie rozpocząć akcję ratowniczą oraz oczyścić teren skażony.

7.10. Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna należy do podstawowych zadań mających na celu poprawę świadomości obywateli w zakresie znajomości problemów związanych ze środowiskiem naturalnym oraz ochroną zasobów przyrody.

Zostało to wyraźnie określone w „Polityce ekologicznej państwa”, „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” oraz w „Programie ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego”. Wszystkie te opracowania wyraźnie określają kierunki edukacji ekologicznej obywateli oraz preferowanie polityki, mającej na celu stworzenie powszechnego dostępu do informacji o środowisku oraz możliwości do wyrażania swoich opinii i wpływania na istotne dla środowiska decyzje. Edukacja ekologiczna powinna być skierowana do wszystkich grup wiekowych, z naciskiem na grupę najmłodszą: dzieci i młodzież, która będzie w przyszłości kształtować politykę ekologiczną regionu.

„Program ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego, uwzględniając założenia WPOŚ oraz Polityki ekologicznej państwa za cele priorytetowe dla powiatu w zakresie edukacji ekologicznej ustalił:

1. podniesienie świadomości ekologicznej wszystkich grup społeczeństwa, polegające na wykształceniu nawyków wdrażania zrównoważonego rozwoju, dbałości o stan środowiska i oszczędnego korzystania z jego zasobów
2. stworzenie powszechnego dostępu do informacji dotyczących problematyki ochrony środowiska

Podobne cele priorytetowe w zakresie edukacji ekologicznej należy przyjąć dla gminy Bejsce:

Podniesienie świadomości ekologicznej obywateli, szczególnie dzieci i młodzieży, mające na celu wykształcenie nawyków dbałości o stan środowiska i oszczędnego korzystania z jego zasobów

Realizacja powyższego celu powinna być realizowana poprzez następujące działania priorytetowe:

- poszerzenie zagadnień z zakresu ochrony środowiska w programie zajęć obowiązkowych placówek oświatowych oraz sukcesywne tworzenie sieci szkolenia fakultatywnego, udział w zajęciach terenowych, „zielonych szkołach”, olimpiadach, konkursach, akcjach, imprezach o tematyce ekologicznej, wycieczkach w interesujące przyrodniczo miejsca itp.
- kontynuacja wspierania działań na rzecz edukacji ekologicznej, skierowanych głównie do szkół (m.in. akcje: Sprzątanie Świata, Obchody Dni Ziemi, konkursy)

- edukacja dorosłych oraz kształtowanie postaw proekologicznych poprzez organizowanie szkoleń z zakresu:
 - rolnictwa ekologicznego
 - agroturystyki
 - Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych
 - zmian w rolnictwie w wyniku dostosowania do standardów Unii Europejskiej
 - gospodarki odpadami i wodno-ściekowej
 - oszczędności energii oraz wykorzystania ekologicznych źródeł energii
 - zmniejszenia emisji zanieczyszczeń
 - promocji wizualnej, ekologizacji i estetyzacji otoczenia
 - aktywizacji społeczności wiejskiej
- działalność edukacyjna na terenach najcenniejszych pod względem przyrodniczo-kulturowym oraz pokazowo-wdrożeniowa w gospodarstwach ekologicznych i agroturystycznych, a także na organizowanych imprezach masowych we współpracy z Zarządami Parków, właścicielami gospodarstw itp.
- rozpowszechnienie problematyki ekologicznej w mediach (audycje, publikacje, broszury, reklamy, foldery itp.)
- opracowanie i wdrażanie gminnego programu edukacji ekologicznej (w miarę możliwości finansowych).
- zorganizowanie gminnego ośrodka informacji o problemach ekologii na terenie gminy

Najważniejszą przeszkodą w realizacji zadań, związanych z edukacją ekologiczną jest brak środków finansowych. Według Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej, na działania związane z edukacją ekologiczną powinno być przeznaczony 1,5 – 2 % środków na ochronę środowiska.

Należałoby także dążyć do opracowania gminnego planu edukacji ekologicznej, który uporządkowałby problematykę edukacji.

Tabela 7.1. Zbiorcze zestawienie celów priorytetowych w poszczególnych grupach ochrony środowiska

Elementy ochrony Środowiska	Cele priorytetowe
Cel podstawowy	Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego gminy Bejsce, zmierzająca do upowszechnienia rolnictwa ekologicznego i produkcji zdrowej „żywności” oraz poprawy bezpieczeństwa ekologicznego jego mieszkańców
Zasoby przyrodnicze	Zachowanie dziedzictwa biologicznego gminy Bejsce
Surowce mineralne	1. Oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów oraz minimalizacja niekorzystnych skutków eksploatacji 2. Ochrona obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych oraz kontynuacja i rozszerzenie prac poszukiwawczych
Gospodarka wodna	1. Uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych 2. Zaopatrzenie w wodę obszarów deficytowych 3. Poprawa ochrony przeciwpowodziowej
Gospodarka odpadami	Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie przyjętego w „Planie gospodarki odpadami dla powiatu kazimierskiego” systemu gospodarowania nimi.

Ochrona powietrza	Utrzymanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na obszarze całej gminy
Jakość i podstawowa ochrona gleb	Rozwój walorów ekologicznych gospodarstw rolnych wraz ze wzmożoną ochroną i racjonalnym wykorzystaniem gleb przydatnych dla rolnictwa
Lasy	Maksymalne zwiększenie powierzchni leśnej gminy
Hałas	Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego planem
Pole elektromagnetyczne	Kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania elektromagnetycznego do poziomów dopuszczalnych
Poważne awarie przemysłowe	Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców gminy i środowiska naturalnego, spowodowanego transportem substancji niebezpiecznych
Edukacja ekologiczna	Podniesienie świadomości ekologicznej obywateli, szczególnie dzieci i młodzieży, mające na celu wykształcenie nawyków dbałości o stan środowiska i oszczędnego korzystania z jego zasobów

8. Sposoby finansowania realizacji zamierzonych celów

8.1. Instrumenty prawno – ekonomiczne

Obecnie wszelkie działania na rzecz ochrony środowiska realizowane są przy pomocy instrumentów, głównie prawnych i finansowych. Również wdrażanie i egzekwowanie niniejszego „Programu ochrony środowiska dla gminy Bejsce” będzie przebiegało z wykorzystaniem instrumentów prawnych i finansowych.

8.1.1. Instrumenty prawne

W polskim prawie ochrony środowiska, w najbardziej ogólnym ujęciu, można wyróżnić cztery następujące warstwy regulacji prawnej.

Pierwsza warstwa regulacji prawnej o charakterze nadrzędnym w stosunku do pozostałych składników porządku prawnego to zasady konstytucyjne.

Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 roku uznaje zasadę zrównoważonego rozwoju za podstawę działań w dziedzinie ochrony środowiska (art. 5).

Dopuszcza pewne ograniczenie konstytucyjnych wolności i praw ze względu na konieczność ochrony środowiska (art. 31 ust. 2). Nakłada ona na władze publiczne obowiązek zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska (art. 68 ust. 4) oraz zobowiązuje władze publiczne do prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom (art. 74 ust. 1, 2 i 4). W art. 74 ust. 3 przyznaje każdemu prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska oraz ustanawia obowiązek dbałości o stan środowiska i zasadę odpowiedzialności za spowodowanie pogorszenia jego stanu (art. 86).

Druga warstwa to kompleksowa regulacja prawna ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Pojęcie ochrony środowiska w ujęciu tej ustawy oznacza podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywrócenie równowagi przyrodniczej. Ochrona ta wyraża się w szczególności w:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu jego zasobami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,
- przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Trzecia warstwa to przepisy szczególne, do których odsyła ustawa Prawo ochrony środowiska. Składają się na nią liczne akty prawne rangi ustawowej (ustawy, dekrety, rozporządzenia), regulujące szczegółowo te dziedziny ochrony środowiska, dla których ww. ustawa ustala tylko zasady ogólne.

Czwarta warstwa regulacji prawnej to normy prawne sozologiczne, znajdujące się w licznych aktach prawnych rangi ustawowej, np. w przepisach ustawy o ruchu drogowym, w przepisach prawa budowlanego, itp.. W aktach tych zagadnienia ochrony środowiska regulowane są przy rozwiązywaniu innych problemów technicznych, organizacyjnych lub gospodarczych.

Instrumenty prawne są pomocne przy:

- definiowaniu pojęć „ekologiczne” - „nieekologiczne”, co uwarunkowane jest określeniem norm środowiskowych
- wymuszeniu działań w sytuacjach, gdy z uwagi na bezpieczeństwo nie można podmiotom gospodarczym pozostawić wolnego wyboru,
- wymuszaniu działań, które są bardzo pożądane, a z powodu braku ich ekonomicznej opłacalności (np. w krótkim okresie) instrumenty ekonomiczne nie są w stanie zagwarantować realizacji

Do instrumentów prawnych stosowanych w Polsce należą m.in.:

- normy emisji i imisji,

- normy określające zasady prowadzenia działalności gospodarczej, które pośrednio mogą być pro- lub antyekologiczne,
- przepisy określające uzyskanie koncesji na prowadzenie określonych typów działalności (np. pozwolenia wodno - prawne, koncesje na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin, koncesje na wydobywanie kopalin ze złóż),
- przepisy nakazujące uwzględnienie wymogów ochrony środowiska:
 1. przy projektowaniu, budowie, utrzymywaniu obiektów budowlanych,
 2. przy wydawaniu decyzji o pozwoleniu na budowę (Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, Dz. U. z 1994 r. nr 89, poz. 414 z późniejszymi zmianami),
- przepisy regulujące przeprowadzenie raportu oddziaływania na środowisko (Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska Dz. U. z 2001 r.nr 62, poz. 527 z późniejszymi zmianami),
- przyjęcie zasad ekorozwoju jako kryterium zagospodarowanie terenów (Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Dz. U z 2003 r. nr 80, poz. 717),
- nałożenie na samorządy terytorialne obowiązku realizacji wymogów środowiskowych,
- ustalenie urzędowego wykazu odpadów niebezpiecznych.

8.1.2. Instrumenty ekonomiczne

Instrumenty ekonomiczne to narzędzia finansowe, które pośrednio oddziałują na ceny (podatki, opłaty) lub kształtują ceny w sposób bezpośredni (opłaty usługowe). Należą do narzędzi regulacji pośredniej i zajmują szczególne miejsce w systemie zarządzania środowiskiem.

Instrumenty ekonomiczne umożliwiają nakładanie dodatkowych obciążeń finansowych (opłaty, kary) bądź wspieranie działalności ochronnej podmiotów gospodarczych zanieczyszczających środowisko. Działania takie wpływają bezpośrednio na poziom wyniku finansowego osiąganego przez jednostki gospodarcze. Wysokość obciążeń jest ściśle uzależniona od poziomu dokonywanej emisji oraz od szkodliwości emitowanych substancji. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń przez podmioty gospodarcze automatycznie powoduje zmniejszenie obciążeń finansowych, ponoszonych przez te jednostki.

Rynkowy charakter gospodarki sprawia, że podmiotom gospodarującym pozostawia się całkowitą swobodę wyboru w zakresie podjęcia lub zaniechania działań proekologicznych, w zależności od ich indywidualnej opłacalności. Brak reakcji podmiotów na stwarzane bodźce finansowe nie jest jednak pożądany. Dowodzi niewłaściwego określenia poziomu obciążeń finansowych, nakładanych na podmioty gospodarcze z tytułu emisji zanieczyszczeń.

Jako środek służący ochronie środowiska, przepisy prawne wprowadziły normy

korzystania ze środowiska, zwane potocznie „pozwoleniami na korzystanie ze środowiska”.

Dla podmiotów gospodarczych oznacza to konieczność uzyskiwania tych pozwoleń w zakresie wprowadzania do środowiska różnego rodzaju zanieczyszczeń, ale przy spełnianiu określonych warunków, co do ilości i rodzaju tych zanieczyszczeń. Warunki te ustalone są decyzjami właściwych organów administracji. Pociąga to za sobą konieczność ponoszenia opłat.

Należą to nich przede wszystkim:

- opłaty za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian, zwane potocznie opłatami ekologicznymi,
- kary za naruszanie ustalanych w decyzjach, wymagań ochrony środowiska, zwane potocznie karami ekologicznymi
- instrumenty finansowania ochrony środowiska, tj. dotacje oraz preferencyjne pożyczki i kredyty dla przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska ze środków uzyskiwanych z wpływów z opłat i kar ekologicznych.

8.1.2.1. Podstawowe opłaty ekologiczne stosowane w Polsce

Opłaty ekologiczne ponoszone są przez korzystających ze środowiska, pomimo, że ich działania w tym zakresie są zgodne z prawem. Jest to, bowiem niejako zapłata za to korzystanie, za zanieczyszczanie środowiska i jego zmienianie.

Podmioty gospodarcze ponoszą opłaty ekologiczne przede wszystkim za:

- wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza,
- pobór wody stanowiącej własność państwa,
- wprowadzanie ścieków do wód stanowiących własność państwa lub do ziemi,
- składowanie odpadów,
- usuwanie drzew lub krzewów.

Są to podstawowe opłaty ekologiczne, z którymi z reguły mają do czynienia wszystkie podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska, choć za opłaty ekologiczne uznaje się także opłaty za prowadzenie działalności górniczej (opłaty koncesyjne i eksploatacyjne za wydobywanie kopalin - wynikające z ustawy Prawo geologiczne i górnicze), opłaty za korzystanie z wód i urządzeń wodnych stanowiących w własność państwa do celów żeglugi i spławu oraz za wydobywanie z tych wód żwiru, piasku i kamienia (wynikające z ustawy Prawo wodne).

Do podstawowych opłat stosowanych w Polsce należą również typowo rynkowe instrumenty ekonomiczne takie jak ekologiczne opłaty produktowe i depozyty, obciążające produkty uciążliwe dla środowiska, a użytkowane w sposób masowy. Zostały one wprowadzone w styczniu 2002 r.. Opłaty produktowe odnoszą się do niemal wszystkich opakowań, akumulatorów niklowo - kadmowych, ogniwo i baterii galwanicznych, olejów smarowych, lamp wyładowczych, opon oraz urządzeń chłodniczych i klimatyzacyjnych zawierających substancje zubażające warstwę ozonową. Natomiast opłata depozytowa została wprowadzona w odniesieniu do akumulatorów

ołowiowych.

Stanowią one klasyczny przykład upowszechnienia zasady „zanieczyszczający płaci”, a prócz stymulowania proekologicznych zachowań podmiotów gospodarczych i całego społeczeństwa są istotnym źródłem finansowania ochrony środowiska w Polsce, poprzez zasilanie funduszy ekologicznych.

Przez ekologiczne opłaty produktowe rozumie się pewne obciążenia finansowe doliczane do cen produktów, które wykorzystywane w sposób masowy i rozproszony, stanowią bardzo dużą uciążliwość dla środowiska w fazie produkcji, konsumpcji lub poprodukcyjnego składowania. To dodatkowe obciążenie cen tych produktów należy traktować jako specjalną opłatę ekologiczną, płaconą przez ich konsumentów, zanieczyszczających w ten sposób środowisko, z którego dochody przeznaczone są na pokrycie części kosztów ochrony środowiska.

Celem opłat produktowych jest też ograniczenie zużycia produktów ekologicznie uciążliwych i stymulowanie substytucji produktami ekologicznie „czystszyimi”.

Natomiast przez depozyty ekologiczne należy rozumieć pewne obciążenia finansowe doliczane do ceny ekologicznie niebezpiecznych produktów, podlegające jednak zwrotowi w momencie przekazania produktu do recyklingu, neutralizacji lub właściwego, pod względem ekologicznym, składowania poprodukcyjnego. Głównym celem zastosowania depozytów ekologicznych jest, więc przede wszystkim stymulowanie ekologicznie bezpiecznego składowania, ponownego użycia lub recyklingu produktów.

Opłaty produktowe i depozyty ekologiczne są bardzo ważnym z punktu widzenia realizacji zasady „zanieczyszczający płaci”, uzupełnieniem systemu opłat emisyjnych w Polsce.

8.1.2.2. Kary ekologiczne

Kary pieniężne zostały ustalone dla wszystkich ponadnormatywnych emisji zanieczyszczeń. W przeciwieństwie do opłat, obciążających koszty produkcji, kary są uiszczane z dochodu po opodatkowaniu i tym samym są instrumentem o silniejszym oddziaływaniu bodźcowym.

Kary ekologiczne nakładane są, z wyjątkiem kar za usuwanie drzew i krzewów, przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska za naruszanie wymagań ochrony środowiska, czyli za przekroczenia ustalonych decyzjami norm korzystania ze środowiska.

Wymierzenie kary pieniężnej powodują:

- przekroczenia ustaleń decyzji o dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza - co do rodzaju lub ilości substancji,
- przekroczenia pozwolenia wodno - prawnego - co do ilości lub rodzaju zanieczyszczeń,

- przekroczenia decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu - co do wysokości poziomu hałasu przenikającego do środowiska,
- składowania odpadów w miejscu na ten cel nie wyznaczonym lub niezgodnie z wymaganiami określonymi decyzją organu właściwego w sprawach nadzoru budowlanego o pozwoleniu na budowę składowiska odpadów,
- przekroczenie określonej w pozwoleniu na pobór wody, ilości pobranej wody

Wysokość kar pieniężnych uzależniona jest od:

- ilości i rodzaju gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza,
- ilości i jakości pobranej wody oraz od tego, czy pobrano wodę powierzchniową czy podziemną,
- ilości, stanu i składu ścieków,
- ilości i rodzaju składowanych albo magazynowanych odpadów oraz czasu ich składowania albo magazynowania,
- pory doby i wielkości przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu.

8.1.2.3. Zwolnienia, ulgi i zróżnicowania podatkowe

Ulgi podatkowe są specyficzną grupą instrumentów zasilania, a z racji swego przeznaczenia mają charakter ukrytej subwencji. Podatki stanowią podstawowe źródło dochodów budżetowych, z tych też względów państwo i samorzady lokalne niechętnie wprowadzają system ulg bądź zwolnień podatkowych, zmniejszających ich dochody.

Występujące w polskiej gospodarce instrumenty ekonomiczne, takie jak zróżnicowania podatkowe, nie miały dotychczas dużego wpływu na realizowanie inwestycji ekologicznych i zmiany zachowań społeczeństwa. Instrumenty te w większości przypadków nie były ustanawiane z myślą o ochronie środowiska, toteż dotyczyły jej w ograniczonym zakresie.

Dopiero ustawa o odpadach wprowadziła bardzo istotne zmiany w ustawach o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz od osób prawnych, ustanawiając analogiczne w obu tych ustawach zwolnienia i ulgi inwestycyjne dla podmiotów gospodarczych wykorzystujących odpady w procesie produkcji oraz prowadzących działalność w zakresie zbiórki, skupu i segregacji odpadów.

8.1.2.4. Pozostałe instrumenty finansowe

W znacznie mniejszym zakresie niż w krajach wysoko rozwiniętych stosowany jest w Polsce depozyt lub inaczej kaucja. Funkcjonuje obecnie tylko w odniesieniu do standardowych, wielokrotnego użytku szklanych opakowań do napojów chłodzących, niektórych napojów alkoholowych i śmietany, jak również dużych plastikowych opakowań wielokrotnego użytku do napojów chłodzących. Systemy depozytowe mają na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania produktów i procesów produkcyjnych na środowisko. Stawki depozytów kształtują się w granicach od 5 % do 18 % ceny rynkowej produktu dla opakowań szklanych oraz około 30 % ceny produktu dla opakowań plastikowych.

W polskim systemie finansowania inwestycji ekologicznych występują także subwencje. Jednak ich znaczenie dla realizacji celów polityki ochrony środowiska jest ograniczone. Wynika to z faktu, iż subwencjonowanie inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska odbywa się głównie za pośrednictwem funduszy w formie dotacji i pożyczek preferencyjnych.

Środki gromadzone na funduszach ochrony środowiska wykorzystywane są również na pokrywanie dopłat do kredytów preferencyjnych udzielanych przez BOŚ S.A.. Rozszerza to znacznie możliwość uzyskania dofinansowania na inwestycje proekologiczne w Polsce.

Emisja obligacji jest sposobem gromadzenia środków finansowych, wymagającym zgody Ministra Finansów.

Poprzez emisję obligacji realizuje się przepływ kapitału, który może przyczynić się, do rozwoju najbardziej efektywnych ekonomicznie i społecznie dziedzin gospodarki, w tym zagospodarowania odpadów oraz wprowadzenia technologii bezodpadowych. Kredyt uzyskany drogą obligacji nie jest łatwy ani tani, gdyż zysk zamierzonego przedsięwzięcia musi być na tyle wysoki, aby pokrył związane z obligacją zobowiązania.

Środki budżetowe odgrywają niewielką rolę w finansowaniu inwestycji ekologicznych. Służą one finansowaniu głównie inwestycji centralnych, wprowadzonych do narodowego planu społeczno - gospodarczego na podstawie imiennych decyzji Sejmu.

Rola budżetu państwa w finansowaniu ochrony środowiska została z założenia ograniczona wraz z powołaniem funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W rezultacie, w okresie ostatnich kilku lat, bezpośrednie wydatki budżetowe na ochronę środowiska (komunalne oczyszczalnie ścieków i instalacje do wzbogacania miał węgłowych) nie przekraczają 4 — 5 % wszystkich inwestycyjnych wydatków na ochronę środowiska ponoszonych rocznie.

Granty i dotacje udzielane przez instytucje międzynarodowe oraz rządy innych państw są najbardziej pożądaną przez użytkowników środowiska, a jednocześnie najbardziej ograniczoną formą współ finansowania inwestycji ekologicznych. Instytucje udzielając dotacji pokrywają najczęściej tylko niewielką część kosztów inwestycji.

Pomoc bezzwrotna, którą stanowi dotacja, jest chętnie lokowana w obszarze edukacji, szkoleń, a także wymiany doświadczeń i promowania nowoczesnych rozwiązań technicznych.

Najbardziej rozpowszechnione są następujące formy udzielania bezzwrotnej

pomocy finansowej:

- Pomoc w formie postawienia do dyspozycji kwoty pieniężnej na uzgodnione zadanie inwestycyjne lub projekt. Środki pieniężne są zwalniane sukcesywnie w miarę realizacji zadania.
- Pomoc konsultingowa (doradztwo) polegająca na opłaceniu kosztów przygotowania projektu inwestycyjnego do realizacji. Instytucje oferujące taką pomoc nie udostępniają bezpośrednio środków finansowych. Wynajmują na koszt własny konsultantów do wykonania określonych prac na rzecz podmiotu, który realizuje inwestycje.
- Pomoc szkoleniowa w zakresie wybranych tematów. Dotacja obejmuje opłacenie kosztów przygotowania materiałów szkoleniowych i samego szkolenia. Środki finansowe nie trafiają bezpośrednio do zainteresowanego, ale przeznaczone są na opłacenie usługi.
- Pomoc w formie udostępnienia preferencyjnego kredytu. W tym przypadku dotacja najczęściej trafia do banku na opłacenie różnicy pomiędzy preferencyjną i komercyjną stopą oprocentowania kredytu.

Na rynku finansowym w Polsce sytuacja jest jednak szczególna ze względu na zawarte porozumienie o konwersji części polskiego zadłużenia na finansowanie inwestycji ekologicznych. Dotacje z tego źródła są przeznaczone na finansowanie wyodrębnionych zadań inwestycyjnych.

8.2. Instytucje finansowe

8.2.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) pozostaje nadal największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania Funduszu obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym i

NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi ponadregionalnymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce, pochodzącymi z pomocy zagranicznej. Dotacje udzielane są przede wszystkim na: edukację ekologiczną, programy i przedsięwzięcia pilotowe dotyczące wdrożenia postępu technicznego i nowych technologii, często mających eksperymentalny charakter, monitoring ochrony przyrody, zalesianie obszarów szczególnie chronionych lub wchodzących w skład leśnych kompleksów promocyjnych, ochronę przed powodzią, ekspertyzy, badania naukowe, likwidację nadzwyczajnych zagrożeń, unieszkodliwianie odpadów pochodzących z zastarzałych źródeł zanieczyszczeń (mogilniki), utylizację i zagospodarowanie wód zasolonych oraz profilaktykę zdrowotną dzieci z obszarów zagrożonych.

Środki, którymi dysponuje NFOSiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i wprowadzenie w nim zmian i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych ustalonych na podstawie przepisów ustawy - Prawo geologiczne i górnicze.

8.2.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach

Rolą wojewódzkiego funduszu jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pochodzących z terenu województwa świętokrzyskiego.

W województwie świętokrzyskim WFOSiGW przygotowuje na wzór NFOSiGW listę zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowane z jego środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

8.2.3. Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOSiGW) utworzony został w związku z reformą administracyjną państwa na początku 1999 r. wraz z utworzeniem powiatowego szczebla administracji państwowej. Fundusze te nie posiadają osobowości prawnej.

Dochód powiatowego funduszu stanowi:

- 10 % wpływów z opłat za składowanie i magazynowanie odpadów oraz kar związanych z niezgodnym z przepisami ustawy o odpadach ich składowaniem lub magazynowaniem,
- 10 % wpływów z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, a także z wpływów z administracyjnych kar pieniężnych poza opłatami i karami za usuwanie drzew i krzewów, które w całości stanowią przychód gminnego funduszu.

Dochody PFOSiGW przekazywane są na rachunek starostwa, w budżecie powiatu mają charakter działu celowego.

Obecnie środki powiatowego funduszu (zgodnie z POŚ, art. 407) przeznacza się (w formie dotacji) na wspomaganie działalności w zakresie przewidzianym jak dla gminnego funduszu, a także na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną

powierzchni ziemi i inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Priorytety ustalane są każdego roku.

8.2.4. Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Dochód gminnego funduszu stanowi:

- 100 % wpływów z opłat i kar za usuwanie z terenu gminy drzew i krzewów,
- 50 % wpływów z opłat za składowanie i magazynowanie odpadów oraz kar związanych z niezgodnymi przepisami ustawy o odpadach ich składowaniem i lub magazynowaniem,
- 20 % wpływów z opłat z gospodarcze korzystanie ze środowiska, a także wpływów z administracyjnych kar pieniężnych.

Gminny fundusz nie jest prawnie wydzielony ze struktury organizacyjnej gminy, podobnie jak PFOŚiGW nie ma osobowości prawnej i nie może udzielać pożyczek. Celem GFOŚiGW jest dofinansowanie przedsięwzięć proekologicznych na terenie własnej gminy. Zasady przyznawania środków ustalane są indywidualnie w gminie. Dochodem gmin są również opłaty za wydobywanie kopalin na ich terenie, stanowią one 60 % od całości kwoty należnej.

8.2.5. Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych powstał na mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 roku. Fundusz ten dzieli się na Fundusz Centralny i fundusze terenowe. Środki Funduszu Centralnego są w dyspozycji Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Środkami funduszy terenowych dysponują wojewodowie. Dochody funduszy ochrony gruntów rolnych stanowią wpływy z tytułu:

- a) należności,
- b) opłat rocznych za wykorzystywanie gruntów rolnych na cele inne niż rolnicze,
- c) opłaty za niewykonanie obowiązku zdjęcia i wykorzystywania próchnicznej warstwy gleby,
- d) opłat, należności, opłat rocznych podwyższonych w wyniku:
 - wyłączenia gruntów z produkcji niezgodnie z przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
 - w sytuacjach stwierdzenia, iż grunty przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele nierolnicze lub nieleśne zostały wyłączone z produkcji bez decyzji.

Własnością Funduszu Centralnego staje się 20 % środków

uzyskiwanych z wymienionych źródeł, pozostałe środki zasilają fundusze terenowe. Celem funkcjonowania funduszu jest podejmowanie działań służących ochronie, rekultywacji i poprawie jakości gruntów rolnych. Realizuje się go poprzez finansowanie m.in. następujących działań:

- rekultywacja na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartość użytkową,
- rolnicze zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych,
- użyźnianie gleb o niskiej wartości produkcji, ulepszanie rzeźby terenu i struktury przestrzennej gleb, przeciwdziałanie erozji gleb na gruntach rolnych,
- budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji,
- wdrażanie i upowszechnianie wyników prac naukowo - badawczych związanych z ochroną gruntów rolnych.

8.2.6. Fundusz Leśny

Fundusz Leśny tworzony jest w oparciu o ustawę o lasach z dnia 28 września 1991 r. w Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych. Dochodami Funduszu są:

- a. odpis podstawowy obciążający koszty nadleśnictw,
- b. należności, opłaty, kary związane z wyłączeniem z produkcji gruntów leśnych,
- c. należności wynikające z odszkodowań:
 - cywilnoprawnych za szkody powstałe w wyniku działania gazów, pyłów przemysłowych,
 - z tytułu przedwczesnego wyrębu drzewostanu,
 - szkody powstałe w wyniku pożarów, prac górniczych i geologicznych,
 - dotacje budżetowe, dochody z udziału jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w spółkach

Środki Funduszu Leśnego przeznaczone są na dofinansowywanie nadleśnictw, posiadających niekorzystne warunki przyrodnicze i ekonomiczne. Mogą być także wydatkowane na działalność Lasów Państwowych tak jak: hodowla i ochrona lasów, badania i tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej.

8.3. Fundacje

8.3.1. Ekofundusz

Geneza Ekofunduszu sięga roku 1991, kiedy to Klub Paryski, zrzeszający państwa będące wierzycielami Polski, podjął decyzję o redukcji polskiego długu o 50 % pod warunkiem spłaty pozostałej części do roku 2010. Zaproponował też dalszą, 10 % redukcję długu, pod warunkiem przeznaczenia go na uzgodniony cel. Z kolei Rząd Polski zaproponował, aby te dodatkowe 10 % długu można było przeznaczyć na wsparcie przedsięwzięć w ochronie środowiska.

Zgodnie ze statutem środki Ekofunduszu mogą być wykorzystane przede wszystkim w czterech sektorach uznanych za priorytetowe. Są nimi:

- zmniejszenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (tzw. gazów cieplarnianych),

Szczególne rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska. Oferuje on najwięcej środków finansowych w formie preferencyjnych kredytów i dysponuje zróżnicowaną ofertą dla prywatnych i samorządowych inwestorów, a także osób fizycznych.

8.3.2. Fundusze po akcesji

8.3.2.1. Fundusze strukturalne

Istnieją 4 fundusze strukturalne Unii Europejskiej:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (European Regional Development Fund-ERDF),
- Europejski Fundusz Socjalny (European Social Fund - ESF),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych (European Agriculture Guidance and Guarantee Fund - EAGGF) sekcja „Orientacji”,
- Instrument Finansowy Wspierania Rybołówstwa (Financial Instrument for Fisheries Guidance - FIFG).

Inicjatywy w dziedzinie ochrony środowiska będą miały możliwości otrzymania dofinansowania głównie z **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego**.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF - European Regional Development Fund) powstał w 1975 roku jako reakcja na coraz głębsze rozbieżności w rozwoju regionów. Jego głównym zadaniem jest niwelowanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionalnego krajów należących do UE.

Pomoc w ramach tego funduszu obejmuje inicjatywy w następujących dziedzinach:

- inwestycje produkcyjne umożliwiające tworzenie lub utrzymanie stałych miejsc pracy,
- inwestycje w infrastrukturę, z uwzględnieniem tworzenia sieci transeuropejskich dla regionów objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,

- inwestycje w edukację i opiekę zdrowotną w regionach objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,
- rozwój potencjału lokalnego: małych i średnich przedsiębiorstw,
- działalność badawczo - rozwojowa,
- inwestycje związane z ochroną środowiska.

W ramach działania **INFRASTRUKTURA LOKALNA** realizowane będą projekty małych inwestycji o oddziaływaniu lokalnym na terenach wiejskich oraz w małych miastach (do 25 tyś. mieszkańców):

budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków:

1. sieci kanalizacyjne, w tym podłączenie do sieci indywidualnych użytkowników,
2. oczyszczalnie ścieków,
3. inne urządzenia do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków.

budowa lub modernizacja urządzeń do zaopatrzenia w wodę:

1. sieci wodociągowe,
2. ujęcia wody (w tym ochrona ujęć i źródeł wody pitnej),
3. urządzenia służące do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody,
4. urządzenia regulujące ciśnienie wody.

budowa lub modernizacja urządzeń do zaopatrzenia w energię:

1. urządzenia zaopatrzenia w energię,
2. lokalne systemy pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł (energia, wiatrowa, wodna, słoneczna, energia uzyskiwana z wykorzystania biomasy),
3. lokalne sieci elektroenergetyczne (reelektryfikacja),
4. gminne systemy oświetlenia ulic.

gospodarka odpadami stałymi:

1. budowa, modernizacja i rekultywacja składowisk odpadów stałych,
2. budowa lub modernizacja miejsc utylizacji opakowań i nieużytych środków ochrony roślin,
3. likwidacja dzikich wysypisk,
4. kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów na poziomie lokalnym, obejmujące m.in. odbiór posegregowanych odpadów od mieszkańców, odzyskiwanie surowców wtórnych, recykling, kompostowanie odpadów organicznych, itp..

W ramach działania **Rewitalizacja Obszarów Zdegradowanych** realizowane będą projekty:

- remonty lub modernizacja infrastruktury technicznej, zwłaszcza w zakresie ochrony środowiska na terenie zdegradowanych dzielnic miast w tym:
 - budowa lub modernizacja sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków,
 - budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej,
 - budowa lub modernizacja sieci wodociągowych, ujęć wody i urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody oraz urządzeń regulujących ciśnienie wody,
 - budowa lub modernizacja systemów odwadniających (w tym odwodnienie liniowe i drenaż odwadniający).

- wykonanie pasów zieleni,
- wykonanie osłon przeciwołśnieniowych i ekranów akustycznych,
- prace porządkowe związane z oczyszczeniem terenu z materiałów, sprzętu i chemikaliów po - wojskowych i po - przemysłowych, asenizacja, wywóz niepożądanych materiałów: np. gruzu - prace te muszą zakończyć się do 2006 r.:
 - koszt zatrudnienia długotrwale bezrobotnych objętych bezrobociem strukturalnym na prace porządkowe związane z oczyszczeniem terenów po - przemysłowych i po - wojskowych (12 miesięczny kontrakt).
- tworzenie zielonych stref poprzez zakładanie parków oraz zakup sadzonek drzew, krzewów i zalesianie oczyszczonego obszaru, a następnie połączenie go z siecią turystyczną, usługowo - handlową, rekreacyjną.
- budowa i modernizacja podstawowej infrastruktury komunalnej, w szczególności w zakresie ochrony środowiska naturalnego oraz infrastruktury komunikacyjnej znajdujących się na terenie rewitalizowanym:
 - budowa i modernizacja sieci wodociągowych, ujęć wody, urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody oraz urządzeń regulacji ciśnienia wody,
 - budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków,
 - budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej,
 - budowa lub modernizacja systemów odwadniających, (w tym odwodnienie liniowe i drenaż odwadniający).

8.3.2.2. Fundusz Spójności

Fundusz Spójności, inaczej nazywany funduszem Kohezji lub Europejskim Funduszem Kohezji, to czasowe wsparcie finansowe dla krajów Unii Europejskiej, których Produkt Krajowy Brutto na mieszkańca nie przekracza 90 % średniej dla

wszystkich państw członkowskich. Fundusz Spójności nie należy do funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, ale jest elementem polityki strukturalnej.

Fundusz Kohezji powstał na mocy Traktatu o utworzeniu Unii Europejskiej z 1991 roku, który wszedł w życie w 1993 r.. Pierwotnie nazwano go Finansowym Instrumentem Spójności, ale w 1994 roku jego nazwę zmieniono na Fundusz Spójności. Początkowo jego realizację zaplanowano na lata 1993 - 99. Na szczycie UE w Berlinie działanie funduszu przedłużono do 2006 roku

Zasady funkcjonowania Funduszu Spójności

Fundusz Spójności różni się od funduszy strukturalnych:

- krajowym, a nie regionalnym zasięgiem pomocy,
- podejmowaniem finalnej decyzji o przyznaniu środków na dofinansowanie przez Komisję Europejską a nie indywidualnie przez państwo członkowskie; kompetencją państwa aplikującego do funduszu jest wskazanie propozycji do dofinansowania.

Środki z Funduszu Spójności kierowane są najpierw do państw członkowskich, a następnie przekazywane na realizację projektów do poszczególnych regionów potrzebujących wsparcia.

Korzystanie ze środków Funduszu Spójności w Polsce oparta będzie na Strategii wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004 - 2006 utworzonej na podstawie Narodowego Planu Rozwoju 2004 - 2006. Część składową Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004 - 2006 stanowi indykatywna lista projektów, które są propozycjami strony polskiej do realizacji przy wsparciu z Funduszu Spójności.

Zgodnie z obowiązującymi w zakresie polityki strukturalnej zasadami współ finansowania, pomoc z funduszu na określony projekt będzie wynosić **od 80 % do 85 %** kosztów kwalifikowanych. Pozostałe, co najmniej 15 % musi zostać zapewnione przez beneficjenta.

Środki te mogą pochodzić np. z:

- budżetu gminy,
- środków własnych przedsiębiorstw komunalnych,
- środków NFOŚiGW (pożyczek, dotacji, kredytów),
- budżetu państwa,
- innego niezależnego źródła (np. z Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju).

Budżet Funduszu Spójności zaplanowano na lata 2000 - 2006 na 18 mld euro (w latach 1994 - 1999 wynosił 15,5 mld euro).

Na lata 2004 - 2006 z całej kwoty Funduszu Spójności dla Polski na sektor środowiska przypadnie 1 866,6 mln euro.

Cele funduszu w zakresie ochrony środowiska

Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności jest wsparcie dla realizacji zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrażania prawa Unii Europejskiej.

Priorytety (zakres projektów) dla Funduszu Spójności w ochronie środowiska:

- poprawa jakości wód powierzchniowych,
- polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia,
- poprawa jakości powietrza,
- racjonalizacja gospodarki odpadami,
- ochrona powierzchni ziemi,
- zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

Odbiorcami pomocy, tj. beneficjentami końcowymi będą samorządy terytorialne (gminy, związki gmin) i przedsiębiorstwa komunalne.

8.4. Kalkulacja kosztów wdrażania „PROGRAMU”

Jednym z elementów programu ochrony środowiska jest określenie kosztów realizacji poszczególnych zadań oraz możliwości ich finansowania. Opracowanie kosztów większości zadań jest jednak obecnie zadaniem trudnym do wykonania, ze względu na brak szczegółowych danych umożliwiających wycenę kosztów.

Koszt zadań przedstawiono w oparciu o Powiatowy Program Ochrony Środowiska oraz o kalkulacje dotyczące zadań z tego zakresu.

Zaprezentowany poniżej wykaz zadań z zakresu ochrony środowiska dla gminy Bejsce uwzględnia potrzeby gminy, zgłoszonych w ankiecie dla potrzeb opracowania programu, oraz zadania wynikające z powiatowego programu ochrony środowiska, powiatowego planu gospodarki odpadami i gminnego planu gospodarki odpadami.

Należy tu podkreślić, że przedstawiona poniżej (w tabeli 8.1) lista przedsięwzięć priorytetowych przewidzianych do realizacji na terenie gminy Bejsce, ma charakter otwarty i może ulec zmianie, korekcie lub uzupełnieniu na podstawie monitoringu realizacji programu oraz zaistnieniu nowych potrzeb w zakresie ochrony środowiska.

Tabela 8.1. Lista przedsięwzięć priorytetowych przewidzianych do realizacji na terenie gminy Bejsce w ramach programu ochrony środowiska.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania	Termin realizacji	Rodzaj przedsięwzięcia
1	Renaturalizacja doliny rzeki Nidy	60 000 000 zł (koszt całkowity)	Ekofundusz	2006-09	Zadanie koordynowane
2	Związek Międzygminny „NIDA 2000” – stacja uzdatniania wody	7 100 000 EUR	PHARE, wkład własny budżet państwa	2004	Zadanie koordynowane
7.	Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Bejskach	b.d.	b.d.	do 2010	Zadanie koordynowane
8.	Budowa wodociągu w ramach programu Nida 2000	b.d.	b.d.	2004-06	Zadanie koordynowane
10.	Likwidacja oraz rekultywacja terenu po składowisku odpadów w Bejskach-Łubinówce	b.d.	Środki własne	2006	Zadanie własne
12.	Organizacja imprez masowych o tematyce ekologicznej	jednodniowa impreza ok. 6 tyś.zł	PFOŚiGW budżet gminy sponsorzy	proces ciągły	Zadanie koordynowane
13.	Realizacja programu usuwania azbestu z terenu gminy	25-44 zł/m ³ kompleksowo	Budżet gminy PFOŚGiW WFOŚGiW	od 2005 r	Zadanie koordynowane
14.	Edukacja ekologiczna w zakresie agroturystyki gospodarstw ekologicznych,	ok. 10 zł na 1 mieszk. na 1 godz.	PFOŚiGW WODR ZŚNPK Budżet gminy	proces ciągły	Zadanie koordynowane

9. Monitoring realizacji programu ochrony środowiska

Bezpośrednią odpowiedzialność za wdrażanie programu ponosi Rada Gminy, Wójt Gminy i działający z jego upoważnienia pracownicy.

Realizacja szeregu zadań wymaga wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych. Uczestnikiem realizacji „Programu ” będą także: administracja specjalna - zajmująca się kontrolą przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, prowadząca monitoring jego stanu oraz administrująca poszczególnymi komponentami środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu) oraz jednostki dysponujące celowymi środkami finansowymi (np. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

W realizacji ważniejszych przedsięwzięć wsparcia należy szukać także wśród parlamentarzystów i radnych samorządu województwa świętokrzyskiego. Realizacja wielu zadań będzie wymagała opracowania szczegółowych projektów. Konieczne jest także uzgadnianie przedsięwzięć, najlepiej w okresie styczeń - marzec danego roku tak, aby ustalić plan realizacji przedsięwzięć na rok następny, aby móc najpóźniej w kwietniu wystąpić z wnioskami wstępnymi o wsparcie finansowe do odpowiednich funduszy.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska szczegółowe informacje o realizacji „Programu.....”, w kolejnych latach Wójt Gminy będzie przedkładał Radzie Gminy.

Wójt Gminy będzie przedkładał Radzie Gminy sprawozdania z realizacji Programu co 2 lata - pierwszy raz do końca III - ego kwartału 2006 roku, a dalej odpowiednio 2008, 2010 r., itd.. Będzie wówczas także możliwość zmian w zapisach gdyż cele i zadania „Programu...” mogą i będą ulegać zmianie, wraz za zmieniającą się sytuacją prawną, społeczną, gospodarczą czy stanem środowiska.

Jednym z elementów procesu wdrażania „Programu...” jest jego monitorowanie, polegające na ciągłej obserwacji i kontroli realizacji jego zadań.

Ważny jest dobór odpowiednich wskaźników monitorujących postępy wdrażania „Programu ...”. Przykłady takich wskaźników dla poszczególnych dziedzin przedstawiono poniżej.

Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody:

- Liczba inwestycji proekologicznych na terenach cennych przyrodniczo.
- Ilość kontroli przeprowadzonych w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie przyrody.
- Ilość obiektów poddanych ochronie.
- Powierzchnia gruntów zalesionych w poszczególnych latach.
- Wskaźnik lesistości.
- Powierzchnia zadrzewień i zakrzewień.

- Stopień uszkodzenia lasów.
- Liczba pożarów i zniszczeń/uszkodzeń elementów środowiska.
- Liczba zmodernizowanych lub poddanych konserwacji obiektów melioracyjnych.

Powietrze atmosferyczne:

- Liczba zakładów, które wprowadziły technologie energooszczędne i niskoemisyjne, czy też stosujących zasady czystej produkcji.
- Liczba zakładów, które zastosowały urządzenia redukujące emisję.
- Liczba kotłowni ekologicznych, liczba zmodernizowanych kotłowni.
- Tempo zmniejszania się udziału gospodarstw korzystających z palenisk węglowych.
- Liczba gospodarstw (mieszkańców) stosujących urządzenia lub systemy energooszczędne.
- Liczba obiektów, gospodarstw (mieszkańców) wykorzystujących energię z innych źródeł.
- Wskaźniki energochłonności w podstawowych branżach produkcji, usług i gospodarki komunalnej.

Zasoby wodne i gospodarka wodno - ściekowa:

- Jakość wody do picia.
- Jakość wód podziemnych i powierzchniowych.
- Długość sieci kanalizacyjnej, ilość gospodarstw przyłączonych do kanalizacji.
- Liczba źródeł punktowych odprowadzania ścieków.
- Liczba wydanych pozwoleń wodnoprawnych.
- Ilość wód podziemnych, dobrej jakości, zużyta w procesach produkcyjnych.
- Powierzchnia terenów chronionych przed zanieczyszczeniami antropogenicznymi.
- Jakość wody w kąpieliskach.

Ochrona powierzchni ziemi i gleb:

- Udział powierzchni terenów o glebach przydatnych do produkcji zdrowej żywności.
- Dostępność informacji o jakości gleb na terenie gminy i stopień znajomości tej kwestii wśród rolników.
- Powierzchnia terenów poddanych zabiegom agrotechnicznym i pracom rekultywacyjnym.

Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne:

- Liczba ludności poddana ponadnormatywnemu lub uciążliwemu oddziaływaniu hałasu.

- Tempo redukcji oddziaływania hałasu na mieszkańców.
- Ilość instalacji emitujących pola elektromagnetyczne o znaczących parametrach.

Edukacja ekologiczna:

- Liczba i nakład publikacji promujących walory przyrodnicze gminy oraz dotyczących ochrony środowiska.
- Długość szlaków turystycznych - pieszych, rowerowych. Ilość ścieżek dydaktycznych.
- Liczba zorganizowanych szkoleń i programów edukacyjnych i ich uczestników.
- Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z ochroną środowiska.
- Liczba działań wspólnych z organizacjami ekologicznymi.
- Liczba osób korzystających z danych o środowisku i jego ochronie.
- Liczba bezrobotnych zatrudnionych przy pracach na rzecz środowiska.
- Stopień akceptacji społecznej przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska.
- Liczba rolników, którzy prowadzą gospodarstwa eko - i agroturystyczne lub inne preferencjach ekologicznych.
- Liczba podmiotów legitymujących się wyróżnieniami lub formalnymi standardami ekologicznymi posiadających certyfikaty ISO lub równorzędne.

10. Spis tabel

Tabela 2.1. Ludność gminy Bejsce w poszczególnych sołectwach (stan na 31.12.2003).

Tabela 2.2. Wykaz ujęć wody na terenie gminy Bejsce

Tabela 2.3. Wykaz długości wodociągów wraz z ilością przyłączy w poszczególnych sołectwach.

Tabela 2.4. Udział gruntów stokowych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie Bejsce.

Tabela 2.5. Pomniki przyrody na terenie gminy Bejsce.

Tabela 6.1. Priorytety ekologiczne dla gminy Bejsce.

Tabela 7.1. Zbiorcze zestawienie celów priorytetowych w poszczególnych grupach ochrony środowiska.

Tabela 8.1. Lista przedsięwzięć priorytetowych przewidzianych do realizacji na terenie gminy Bejsce w ramach programu ochrony środowiska.

11. Literatura

1. Kondracki J. – Geografia Regionalna Polski 1998 r.
2. Biuro Architektoniczne Jan Tischner – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bejsce.

3. Ministerstwo Środowiska - Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym 2002 r.
4. Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010 – 2002 r.
5. Stupnicka E. – Geologia regionalna Polski – 1981 r.
6. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – Raport o stanie środowiska 2002
7. Województwo i gmina w europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 – model wdrażania sieci Natura 2000 w regionie świętokrzyskim 2001 r.
8. Zarząd Powiatu Kazimierskiego – Program ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego 2003 r.
9. II Polityka ekologiczna państwa